

Carissimi

Esély fogyatékos és egészségkárosodott embereknek

IX. évfolyam, 2018/4., augusztus

ADHD felnőttkorban Emberi módon élni – mintaprojekt Ekecsen



Látássérülteket ellátó intézmények
Innovatív módszerek a munkaerőpiacon

A galántai versfesztivál résztvevői III.

Most a Nagyfödemesről, Marcelházáról, Komáromból és a Párkányi Értelmi Sérülteket Segítő Társulástól érkezett szereplőket mutatjuk be abból az alkalomból, hogy idén 10 éves a rendezvény. Képek: Duray Zoltán (8) és Tóth Erika (4).

Nagyfödemes



Slezák Konrád

Marcelháza



Ernec József



Rácz Dávid



Rácz Gedeon

Párkány



Fazekas Zsuzsanna



Ipolyi Péter



Krizán Annamária



Riedl Andrea

Komárom



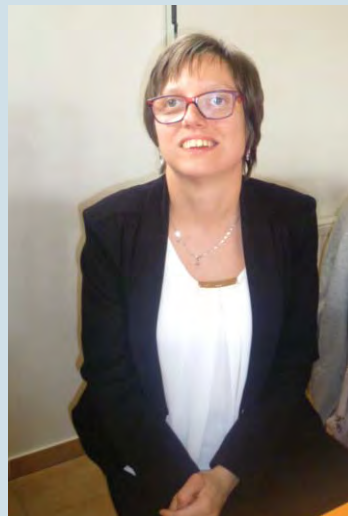
Kara Mária



Szabó-Bartko Róbert



Tóth Attila



Siliga Andrea

Tartalom

Major Árvácska: Hétköznapi mennyország	3
Dr. Kiss László: Betegen is egészséges maradt: Stephen Hawking	4
Szücs Marianna: ADHD felnőttkorban	6
Pajor Emese – Lipták Zsuzsanna: Látássérült személyeket ellátó intézmények és intézményrendszer Szlovákiában I.	8
Hanuliak Ildikó: Nemzetközi konferencia Nagymegyeren	11
A feltétel nélküli elfogadás hajléka – Írisz Ház, Sepsiszentgyörgy	12
„Légy velünk sikeres!” – Napra Forgó Nonprofit Közhasznú Kft., Erd	14
Pongrácz Éva: A méltányos kereskedelem – fair trade	16
Paragrafus – Köböl Tibor rovata	16
Emberi módon élni – intézményiferőhely-kiváltás Ekecsen	18
Postánkból: Szeretethíd Hetényen; Jótékonyági koncert Andráskaért	21
Melaj Erzsébet: Az első modern festő – Francisco Goya	22
M. Nagy László: Elmondanám, ha érdekel	21
Sztakó Zsolt: Az érzelmi intelligenciáról	24
Magyar–szlovák és szlovák–magyar szótár	26
	27

Címlapkép: A Szent Erzsébet Szeretetotthon Ipolytölgyesen. M. Nagy László felvétele.

Carissimi – Esély fogyatékos és egészségkárosodott embereknek.
 Kiadja a Szlovák Humanitárius Tanács (vydáva Slovenská humanitná rada, Budyšínska 1, 831 03 Bratislava; IČO: 17 316 014)
 a Carissimi Nonprofit Alappal együttműködve.
 Felelős szerkesztő: Tóth Erika.
 Nyelvi szerkesztő: Szórád György.
 Szakmai tanácsadók:
 Mgr. Köböl Tibor szociális tanácsadó,
 Izomsorvadásos Betegek Országos Szervezete,
 tel.: 0948 046 672;
 PaedDr. Strédl Terézia PhD pszichológus, gyógy-
 pedagógus, Selye János Egyetem, tanszékvezető.
 Grafika, tördelés: namedia Kft.
 Nyomja: Valeur Kft., Dunaszerdahely.
 Terjeszti: Direct Marketing, a. s., Bratislava.
 Levélcím: Carissimi, Bučinová 14,
 821 07 Bratislava. Telefon: +421 907 812 236.
 E-mail: carissimi.lap@gmail.com.
 Honlap: www.carissimi.sk. Ingyenes kiadvány.
 Megjelenik kéthavonta, 1400 példányban.
 ISSN 1338-2438, ISSN 1338-2446 (online).
 Engedélyezési szám: EV 3982/10. Kéziratokat
 nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Hétköznapi mennyország

Duka-Zólyomi Emese emlékére



Korábbi Carissimi-cikkem szereplője, Nagykata hív: elmennék-e hozzájuk néhány napra. Mennék, hát hogyan mennek! Feltétel nélküli ez a kötelezettség, s az azt megalapozó, immár 47 éves egyetemi barátság, amely fölülír minden mást.

Munkát, kórust, tanulást és egyéb, máskor halaszthatatlannak tűnő programokat, de még a kettőnk között – újabban egyre erőteljesebben – kirajzolódó világnézeti különbségeket is.

Kiskatára kell vigyáznom, hogy az édesanyja ki tudjon mozdulni otthonról orvosi vizsgálat, bevásárlás, ügyintézés vagy épp néhány óras „levegővetel” erejéig. Kiskata 34 éves, óriásra nőtt örök kislány, az anyai jelenlétnek – az autistákra jellemző – egyre eltökéltebb kikövetelésével. Nem tagadható a szorongás, amivel útnak indulok: mi történik, ha a szórt epilepsziából adódó rohamsorozat majd akkor tör rá, amikor kettesben vagyunk...

A félszet maga Kiskata oldja föl: elém fut az előszobában, kézen fogva húz maga után, miközben azt hajtogatja: „kissidó, kissidó”. Sajátos szótárának ismerete alapján már tudom, hogy utasítása arra szól, hogy a Kaláka zenéjét kívánja hallani, abból is a számára legkedvesebbet, a Volt egyszer egy kis zsidót. Ahogy tudom azt is, hogy más egyezményes szavai mire utalnak. Ha azt mondja: „boldog, boldog”, akkor Halász Jutka születésnap dalának kell következnie, ha azt: „bódogasszony”, akkor a vallásos nagymamától sokszor hallott Boldogasszony anyánkat akarja hallani. Így vesszük sorra az egész repertoárt: a magyar népdalokon, mondókákon, indulókon át egészen Cseh Tamásig.

Hosszú a nap, magam néha már-már föladnám, de Kiskata fáradhatatlan. S ha mondanám, hogy elég, mélységesen elszégyellem magam. Hiszen amit megélünk együtt – az maga a csoda. Hétköznapi mennyország. A fogalmat egy svéd filmből kölcsönöztem, amelyben a sikeres karmester egy isten háta mögötti kis falu kórusát vezetve ébred rá az éneklés igazi értelmére és szépségére. Hogy a hamisan éneklő nyugdíjasból, a dühödten kiabáló szerelőből s az artikulálatlan hangokat kiadó Down-szindrómás fiúból a legszebb zenét, az emberi hangot megszólaltató közösséget lehet kovácsolni.

A beszélni csak a maga módján tudó, gondolataiban és mozdulataiban szórt Kiskata tartja a ritmust, követi a hangokat, s értelmesen ejti ki a szavakat, amikor énekel. Tartásában ilyenkor nyugalom, szemében béke, arcán végtelen boldogság. „Isten számára a legszebb ima az ének” – hallom a pozsonyi kórusvezetőm, Duka-Zólyomi Emese búcsúztatásán elhangzott szavakat. „Emese énekelve imádkozott és imádkozva énekelte.”

Tisztelet azoknak, akik énekükkel elhozzák a mennyországot közeink, ide, a földre.

Major Árvácska

Felhívás

Kérjük tisztelt Olvasóinkat, hogy ha laccímet változtatnak, tudassák szerkesztőségünkkel a Carissimi, Bučinová 14, 821 07 Bratislava posta- vagy a carissimi.lap@gmail.com e-mail-címen vagy a 0907 812 236-os telefonszámon. Ezzel megkönnyítik munkánkat. Köszönjük.

Beteg is egészséges maradt:

Stephen Hawking

Márciusban 76 éves korában elhunyt a világ egyik leghíresebb személyisége, a zseniális elméleti fizikus, az ezredforduló Einsteinje (akiről A mindenség elmélete címmel Oscar-díjas film is készült): Stephen Hawking.

Élete, életműve erőt, optimizmust, példát ad. Bizonyítja, hogy megbénulva, megnémulva, kerekesszékhöz láncolva, mások segítségére szorulva is lehet teljes értékű életet élni és maradandót alkotni.

Értelmiségi családba – apja a trópusi betegségek szakorvosa volt – született, 1942-ben. Sokáig nem tudta eldönteni, milyen életpályára készüljön. Apja hivatása nem vonzotta, a kémia és a fizika közül inkább az utóbbi érdekelt. Pályakezdése emlékeztet a mi Szent-Györgyi Albertunkéra, akinek tudós nagybátyja, ifj. Lenhossék Mihály, a pesti egyetem orvosprofesszora nem jósolt fényes jövőt. Hawking maga mesélte el: egyik diáktársa egy zacskó cukorkában fogadott vele, hogy nem fogja sokra vinni az életben. Nos, kezdetben ez a jóslat beválni látszott: tanulás helyett idejét a sport és a szórakozás foglalta le. Kozmológiával, azaz a világűr keletkezésének elméletével kezdett foglalkozni, ám a tanulmányok befejezéséhez szükséges diszsertációja csak nem akart megszületni.

Ebbe a vidám, gondtalan diákéletbe szólt bele egy váratlan esemény. A híres cambridge-i egyetem diákjaként azt vette észre, hogy bizonyos mozdulatai ügyetlenebbek, néha gondot okoz kimondani azt, amit akar, egyre nehezebben tudja befűzni cipőjét. Ezekre a tünetekre természetesen felfigyelt az orvos apa is, és fiát befektette a kórházba. Mintavétel az



izomból, hátgerincröntgen és még sok más vizsgálat után az orvosok csak annyit tudtak mondani, hogy ez nem „tipikus eset”.

A tünetek erősödésével azonban mégis kikristályosodott egy diagnózis: amiotrófiás laterális szklerózis, vagy ahogy az orvosok emlegetik: ALS. Nevezik Charcot-betegségnek is, mivel a híres francia ideggyógyász, Jean-Martin Charcot (olvasd: sárkó) írta le először, 1865-ben. Az izomsejteknek munkájuk végzéséhez állandó idegimpulzusokra van szükségük, melyeket a gerincvelőből kilépő idegek juttatnak el hozzájuk. Ha ezeknek az idegeknek a kezdeteit képező idegsejtek megbetegszenek, „megkeményednek” (ez a „szklerózis”), leáll az izom felé történő ingerületátvitel, és az idegi irányítás nélkül maradt izmok sorvadni kezdenek. Vagyis az ALS lényege a mozgató idegsejtek feltartóztathatatlan, ez idő szerint gyógyíthatatlan elfajulása (degenerációja), amely izomsorvadáshoz vezet. A folyamat általában a 40-50. életév környékén kezdődik a kéz kisizmainak és a vállöv izmainak sorvadásával. Hamarosán bekövetkezik a lábak gyengesége, a lábizmok sorvadása miatt a járásképtelenség is. Az egész test valójában a nyúltagy mozgató

idegsejtjei magjának pusztulása teszi tragikussá: nyelési, rágási, hangképzési zavarok alakulnak ki. A halál közvetlen oka rendszerint az ún. félrenyelési tüdőgyulladás. A betegség drámaiságát fokozza az a tény, hogy a beteg öntudata mindvégig megmarad, testi bénulása, elnémulása ellenére szellemi képességei érintetlenek lesznek.

A Charcot-kór mellett – főleg az USA-ban – van még, más személynevet is hordozó megnevezése az ALS-nek: Lou Gehrig-betegség. Lou Gehrig – teljes nevén: Henry Louis Gehrig (1903–1941) – az amerikai baseball legendás hírnök játékos volt. 1938-ban diagnosztizálták nála az ALS-t, állapotának folyamatos rosszabbodását amerikai szurkolók milliói követték részvétellel. Halála után Gary Cooperrel a főszerepben film készült az életéről. Özvegye élete végéig támogatta a hasonló betegségben szenvedőket, ill. a betegség kutatását. 1987-től a New York-i Columbia Egyetemen Gehrigéről elnevezett ALS-kutató központ működik.

Hawking betegségének egyik „nem tipikus” vonása a korai kezdet. Mindössze 21 éves volt, amikor kitört rajta a kór. Annak tudata, hogy gyógyíthatatlan, és orvosai szerint

legfeljebb pár éve van hátra, sokkos állapotba juttatta őt. Mi segített neki kijutni a gödörből? A kórházban egy leukémiában haldokló fiúval feküdt egy kórteremben: „Nem volt szép látvány. De legalább láttam, hogy vannak betegek, akik sokkal rosszabb állapotban vannak, mint én. Hiszen nekem legalább nincsenek fájdalmaim. Ezért ha bármikor elfog az önsajnálát, ez a fiú jut eszembe.”

Megismerve a diagnózisból következtethető kilátásokat, elveszti életkedvét, nem dolgozik tovább doktori értekezésén, s egyre gyakrabban nyúl a pohárhoz. Eltelik azonban az orvosok által jósolt két év, és – bár csak bottal tud járni – állapotja stabilizálódni látszik. Roman tikusan hangzik – igaz, az élet írja a legszebb regényeket –: Stephen életkedvét a szerelem állítja teljesen helyre. Még betegsége kezdetén találkozott egy Jane nevű „nagyon kedves lánnyal”. Amikor újra találkoznak, Jane-t nem riasztja el barátja állapota. S mivel hazulról mély istenhitet hozott magával, meg van győződve arról, hogy minden rosszból kihozható valami jó is. Stephent elbűvöli Jane optimizmusa és energiája, hamarosan eljegyzik egymást.

„Eljegyzésünk teljesen megváltoztatta az életemet – emlékezik évek múltán –, egyszeriben láttam, hogy van miért élnem, és akartam is élni. Ha akkor Jane nem áll mellém, nem lettem volna képes tovább élni, s talán nem is akartam volna az életet.”

Az a felismerés, hogy bár a betegség megbéníthatja minden izmát, az agyműködése normális marad, a pályaválasztásban is segít: az elméleti fizikus az agyával dolgozik, vagyis ha e mellett a szak mellett dönt, teljes értékű, értéket teremtő, pénzt kereső tagja maradhat a társadalomnak.

Rövidesen megírja szakdolgozatát. 1965-ben összeházasodnak. Jane majd harminc éven át hűségesen gondozza férjét, szül neki három

gyermeket. 1991-ben elválnak, és négy év múlva Hawking újra megnősül: az őt ápoló nővért veszi feleségül. 1974-ig képes ellátni magát, 1985-től már ápolónők segítségével szorul. A kórfolyamat súlyosbodása következtében nemcsak járó-, hanem beszélőképességét is elveszti. Környezetével hangszintetizátorral összekötött számítógép segítségével tudja csak megértetni magát. Teste kerekesszékének rabja, elméje azonban szabadon szárnyal. Ennek köszönhetően 1980-tól a matematika professzora, és Cambridge-ben annak a tanszéknek a vezetője, melyen egykor a nagy Newton tanított.

Tudományos munkásságával nem foglalkozunk részletesen – megértése legalább középiskolai fizikai, asztrofizikai ismereteket kíván az Olvasótól. Van azonban e tudományos munkának egy olyan lecsapódása, amely világhírnevet hozott Hawkingnak – az írónak. 1981-ben jelent meg *Az idő rövid története* című könyve. H. Nagy Péter írja a karcsú kötetről: „nemcsak megváltoztatta a bestseller-ről (és az univerzumról) kialakult képünket, azt is bizonyította, hogy a tudomány eladható, ha megfelelő módon találják”. A könyvet rövidesen 33 nyelvre fordítják le, és hatmillió példányban adják el.

Mitől lett ilyen olvasott *Az idő rövid története*? Hawking arra vállalkozik benne, hogy közérthetően, azaz közlemésként írja le az univerzum, a világegyetem keletkezését – a nagy Bummtól az elképzelhető jövőig. (A mű az utóbbi években felújítva és átdolgozva jelent meg, sőt elkészült – kitűnő képanyaggal – az illusztrált változata is.)

A tudós 1999-ben kiadott *Einstein álma* című könyve mutatja, hogy az ismeretterjesztés, tudománynépszerűsítés területére való kiruccanását nem egyszeri kísérletnek szánta. Ez a kötet az 1976 és 1992 között írt tanulmányait, önéletrajzi vázlatait és

tudományfilozófiai elmélkedéseit gyűjti egybe. Hawking a 20. század két forradalmi gondolatát: Einstein relativitáselméletét és a rendkívül kis méretek tudományát, a kvantummechanikát kapcsolja össze, hogy így segítsen megérteni a világegyetem rejtélyeit.

„A jelen kötet tudományos fejezeteit abban a meggyőződésben írtam – magyarázza könyve célját –, hogy a világegyetemben olyan rend uralkodik, amelyet ugyan ma még csak részben ismerünk, azonban a nem túl távoli jövőben valószínűleg teljesen meg fogunk érteni.”

A 2010-ben megjelent *The Grand Design* (A nagy terv) tovább feszegeti a világegyetemben uralkodó rend lényegét. S mivel szerinte az univerzum létrejött megmagyarázható az isteni teremtés nélkül is, a könyv heves vitákat váltott ki vallási körökben. A vele kapcsolatban adott interjúbán is kifejtette nézeteit a túlvilágról: „Az emberi agyat számítógépnek tekintem, amely alkatrészeinek tönkremenetele után nem működik tovább. Nincs menny vagy halál utáni élet lelobbant komputer számára” – állítja. E nyilatkozat fényében úgy véljük, nem a mennyországot akarta megkeresni azon az űrutazáson, melyet 2009-re tervezett. Előkészületeként 2007-ben a floridai Kennedy Űrközpont speciális repülőgépén néhány perc erejéig kipróbálhatta a súlytalanság állapotát.

Az űrrepülés végül is nem valósult meg. Hawking népszerűsége azonban ezzel nem szenvedett csorbát. Az űrkaland nélkül is őt tekintik „a fizika popsztárjára”-nak.

Számunkra, s gondolom, a Carissimi olvasói számára is, azonban nem sztár, hanem olyan példakép, aki bebizonyította: gyógyíthatatlan betegségben szenvedve, kerekesszéke rabjaként, megbénulva, elnémulva is érdemes, lehet, kell élni.

dr. Kiss László

ADHD felnőttkorban

A figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD) az egyik leggyakoribb, gyermekkorban kezdődő, genetikailag is meghatározott mentális zavar. Az idegrendszer fejlődési zavara, amely a viselkedés, a figyelem, a gondolkodás és az érzelmszabályozás komoly károsodásokat okozó zavarával jár. Korábban az volt a szakemberek álláspontja, hogy ez a tünetegyüttes legkésőbb a serdülőkor végére elmúlik. Az elmúlt két évtized utánkövetéses vizsgálatai azonban bebizonyították, hogy az esetek 30–70%-ában a tünetek felnőttkorban is fennmaradnak, és az össznépeség 2–4%-át érintik. Gyermekkorban az ADHD-val diagnosztizáltak többsége fiú. Kutatások szerint felnőttkorban a férfi-nő arány 3 : 2, azaz 100 érintett emberből 60 férfi, 40 nő.

A felnőttkori ADHD-hoz az esetek 65–89%-ában egyéb pszichiátriai zavarok, részképességszavarok, funkciógyengeségek, összefoglaló kifejezéssel: komorbid zavarok társulnak. Ezek tünetei többnyire egy időben jelentkeznek az ADHD tüneteivel, azokkal mintegy párhuzamosan. Jelenlétük nemcsak megnehezíti az ADHD diagnosztizálását, hanem nagymértékben ronthatja a kimenetelét is, és akár súlyosabb funkcionális károsodáshoz vezethet.

Az ADHD mellett leggyakrabban megjelenő felnőttkori komorbid zavarok:

major depresszió (25–50%); pánikzavar (24%); szociális fóbia (25%); OCD, azaz megszállott-kényszeres zavar (25%); borderline személyiségzavar (38%); narcisztikus személyiségzavar (25%); bipoláris zavar (kb. 35%); részképességszavarok (20–30%); ticzavarok (11%); evészavarok, főleg nők esetében (kb. 4%); alkohollal és szerhasználattal összefüggő zavarok (50%); autizmus spektrum zavar (32–43%); oppozíciós zavar (29%); magatartászavarok (20%); antiszociális személyiségzavar (18–21%). Ez utóbbi első sorban azoknál a személyeknél fordul elő, akiknél gyer-



Szücs Marianna PhD

Főiskolai docens az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara Fogytékosság és Társadalmi Részvétel Intézetében. Szociológusi, okleveles történelemtanári és németnyelv-tanári végzettséget szerzett az ELTE-n. A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon oktatott tárgyai: általános szociológia, romológia, devianciaszociológia, valamint holokauszt és áldozatai: zsidók, cigányok, fogyatékosok és más csoportok. Jelenlegi kutatási területe: miként hat a felnőttkori ADHD az érintettek életére és társadalmi integrációjára.

mekkorban már viselkedészavar volt észlelhető.

A mindennapi életet felnőttkorban különösen a következő tünetek nehezítik meg:

1. Hiperaktivitás

A gyermekkorra jellemző túlmozgékonytságot felnőttkorban belső nyugtalanság, feszült idegesség váltja fel, különösen azokban az esetekben, amikor kevés lehetőség van a mozgásra (pl. váróterem). Az érintettek gyakori motoros nyugtalanság jellemző (pl. ujjakkal való dobolás az asztalon vagy a szék karfáján, fel-alá járkálás, az egész láb finom remegtetése). Tetemes mennyiségű belső energiával rendelkeznek, ezért képtelenek a lazításra, pihenésre, mivel úgy érzik, hogy állandóan „tenniük kell valamit”. Erős belső nyugtalanságot éreznek, ha nincs megfelelő elfoglaltságuk. Olyan foglalkozást választanak, ahol lehetőségük van a mozgásra, a gyakori helyváltoztatásra, mert gyakran képtelenek

tartós ülőmunka végzésére. Kedvelik a kockázattal, veszéllyel járó (sport)tevékenységeket (pl. motorozás, autóval való száguldozás), ugyanis az extrém ingerhelyzet intenzív koncentrációs teljesítményt okoz náluk, amit kellemes élményként élnek meg. A túlságosan hajszólvó tevékenységek, valamint az, ha egyszerre többféle tevékenységet végeznek, az élénkség érzetét adja meg számukra, emellett önstimulációként is hat, melynek segítségével megszabadulnak az erős belső nyugtalanságtól.

2. Impulzivitás (Az életkor emelkedésével csökken, de általában az egész élet folyamán fennáll.)

Felnőttkorra is jellemző a gondolatok, érzések gondolkodás és a következmények mérlegelése nélküli gyakori kimondása. Pozitívnak érzett gondolatok, témák esetén gyakori a lelkesedés és a túláradó gyermeki hevület az érintettek részéről. Beszédjük gyakran gyors és érthetetlen. Szociális környezetük általában agresszívnek tartja őket, mivel beszélgetőpartnereiket alig engedik szóhoz

jutni. Beszédhelyzetekben túl gyorsan, meggondolatlanul reagálnak, mások szavába vágnak, hirtelen témát váltanak, mások beszélgetésébe gyakran, kérdés nélkül beleszólnak. Gyakori az is, hogy az udvariassági szabályokat felrúgva túl gyorsan és erőteljesen ráfókuszálnak egy általuk fontosnak tartott témára. Az érintettek jellemzők a meggondolatlan, a lehetséges kockázatok mérlegelése nélküli, kiszámíthatatlan cselekedetek is (pl. átgondolatlanul történő költekezés, gyakori hirtelen, spontán, rossz döntések, munkahely-változtatás, gyakori költözések, a foglalkozás megváltoztatása, váratlan, gyors házasságkötés, „összeköltözés”). Alacsony a stressztűrő képességük, ezért a legjelentéktelenebb okok esetén is túlzott reakciók, tartós ingerlékenység, érzékenység jellemző rájuk. Frusztráció esetén eltúlzottak a reakcióik. Az alacsony frusztrációtolerancia miatt nehezen viselik a kellemetlen helyzeteket. Azonnali ellenállást tanúsítanak követhetetlen, logikátlan utasítások, előírások vagy kényszer esetén. Könnyen provokálhatók a gyenge impulzuskontroll miatt. Indulataik nehéz kontrollálhatósága nemritkán hirtelen dühkitöréshez, kontrollvesztéshez, „robbanáshoz” vezet, amelynek akár állásuk elvesztése és személyes kapcsolatok tönkremenése is lehet a következménye. Az indulati kitöréseket követően hamar megnyugszanak, és ezt várják el a környezetüktől is. Sem a haragtartás, sem a bosszúállás vágya nem jellemző rájuk.

Felnőttkorra is megmaradnak a hirtelen hangulatingadozások és a labilis kedélyállapot, mely az eufória, normál hangulat, illetve levertség és enyhe izgalmi állapot közti akár rövid időn belül is bekövetkező váltakozást jelenti.

3. Figyelemzavar

Az érintett felnőttekre is jellemző, hogy kapkodók, „szelesek”, nem vesznek észre részleteket pl. olvasás közben, nyomtatványok kitöltésekor, s hibákat követnek el tevékenységük során. Gyakran csak hiányosan értik meg a szóban és/vagy írásban kapott feladat jellegét, lényegét. Jellemző, hogy leragadnak egy feladatnál vagy beszélgetéskor egy témánál, s nem tudnak rugalmasan átváltani egy másikra. Beszélgetés közben legtöbbször nem képesek a partner mondanivalójára figyelni.

Felnőttkorban sem tudnak követni hosszú instrukciókat. Nehézséget okoz számukra egy könyv vagy film cselekményének megértése vagy a munkafeladat teljesítése. Ennek oka az, hogy figyelmük gyakran elterelődik saját gondolataik vagy a környezet sokszor irreleváns ingerei által. Háttérzaj esetén képtelenek a beszélgetésre vagy feladatra figyelni, mivel a legjelentéktelenebb zaj, pl. telefoncsörgés is kizökkentheti őket. Részben ennek következtében félbehagyják a gondolataikat, feladataikat, mert miután kizökkentek, nehezükre esik visszatérni és újra

felvenni a feladatvégzés dinamikáját vagy a beszélgetés fonalát.

Nehézségeik vannak az egyes munkák megtervezése és megszervezése, valamint a munkafolyamatok ütemezése terén is, mivel képtelenek a fontos és lényegtelen dolgok megkülönböztetésére. Az egyes munkafolyamatok során elvesznek a részletekben, nem tudnak a lényegre, a fontos információkra koncentrálni. Nem képesek munkájukat kisebb részekre felosztani, ezért gyorsan túlterheltnak érzik magukat a teendők miatt. Képtelenek arra is, hogy egyszerre két dolgot megfelelő minőségben végezzenek. A gyakori hangulatingadozások szintén jelentősen rontják az állandó teljesítményt, és ez gyakran az önbecsülés erős csökkenéséhez vezet.

Az érintettek jellemző a rövid távú emlékezet jelentős gyengesége: fontos dátumokat, tervezett tevékenységeket, személyneveket felejtene el, nem tartanak meg megállapodásokat, elveszítenek a hétköznapi élethez szükséges tárgyakat (pl. pénztárca, kulcsok). A rendkívüli feledékenység oka az érintettek szerint „a fejükben kavargó rengeteg dolog”.

Gyakran alábecsülik a feladat elvégzéséhez rendelkezésre álló időt is. Többször előfordul, hogy krónikusan halogatják az egyes tennivalók elkezdését, aminek a munka megfelelő elvégzésére való képtelenségtől való félelem az oka. A halogatás tovább növeli a feladattal kapcsolatos szorongást.

Felnőtteknek is különös nehézséget okoz a figyelem fenntartása hosszú, unalmasnak érzett, rendszeresen ismétlődő, fárasztó tevékenységek, rutinmunkák során, ezért gyakori, hogy ilyen esetekben egyszerűen félbehagyják tevékenységüket. Ennek következménye, hogy rendszerint több tevékenységet végeznek párhuzamosan, amelyek közül egyet sem fejeznek be.

Felnőttek esetében is jellemző a hiperfókuszálás, azaz az átlag feletti koncentráció az újszerű, érdekes, érdeklődési körüknek megfelelő vagy azonnali visszajelzést garantáló tevékenységek esetén.

A figyelmi problémák miatt az érintettek környezetük részéről lustának, érdektelennek, arrogánsnak, rosszabb esetben butának minősülnek.

Az időben nyomon követő vizsgálatok szerint az ADHD tüneteinek számos negatív hatása, esetenként súlyos következményei vannak az érintettek életére. A kezeletlen ADHD-s fiatalokat, felnőtteket középiskolai tanulmányaik folyamán 2-3-szor olyan gyakran bocsátják el az iskolából, mint a többiek, általában rosszabb osztályzatokat kapnak, mintegy harmaduk nem fejezi be a tanulmányait (az átlag-, azaz a neurotipikus populációnál ez csak 5%). Esetükben két-háromszor olyan gyakori a munkahelyváltás vagy elbocsátás; 30%-kal nagyobb az

esélye annak, hogy munka nélkül maradnak. Munkaadók alacsonyabbra értékelik a teljesítményüket, emellett képességeik alatti munkát kapnak, és jövedelmük is eszerint alakul.

Az impulzivitásukból fakadó dühkitörések miatt gyakran elveszítik állásukat, tönkremennek személyes kapcsolataik, beleértve a párkapcsolatot, a baráti kapcsolatokat, és gyermekeik eltávolodhatnak tőlük.

A kutatások szerint korábban kezdődik a szexuális életük, valamint gyakoribb partnerváltás és kétszer olyan magas válási arányszám jellemző rájuk, mint a többiekre. Esetükben gyakoribb a gyorsbajtás és jogosítványelvétel, háromszor olyan gyakori a sérüléssel járó baleset okozása, és nyolcszor olyan gyakran szenvednek közlekedési balesetet, mint a neurotipikus populáció.

A szervezés, rendezés nehézsége miatt esetükben gyakoriak a bevásárlással, háztartás ellátásával, a pénz és az idő megfelelő beosztásával kapcsolatos problémák. Az érintetteknel nem ritka az antiszociális magatartás: rablás, testi sértés, tiltott fegyverviselés, kábítószer-használat és/vagy -kereskedelem – a kábítószereszközök akár 40%-a ADHD-s lehet! –, valamint a letartóztatás. Több tanulmány szerint a jogerősen elítéltek 25–40%-ának diagnosztizálhatatlan figyelemzavara van.

Mindezek miatt is égetően szükséges a zavar mibenlétéről való minél teljesebb körű felvilágosítás, valamint az érintettek mielőbbi diagnosztizálása és a szakszerű ellátás biztosítása részükre.

Szücs Marianna

Felhasznált irodalom:

1. Csiky, M. (2013): A hiperaktivitás és figyelemzavar tünetegyüttes képe alakulása a különböző életkorokban. (ADHDoki, MRE-Bethesda Gyermekkorháza, Svábhegyi Gyermekgyógyintézet), p. 4–5, 11. (<http://www.adhd-magyarorszag.com/akos/csikim.pdf>)
2. Engel, J. (2008): Untersuchung eines Zusammenhangs zwischen Aufmerksamkeitsdefizit-/Hyperaktivitätsstörung (ADHS) und Straffälligkeit. Doktorarbeit, Universität Rostock, Rostock.
3. Hallowell, E. M. – Ratey, J. J. (2011): Szétszórtság. A gyermek- és felnőttkori figyelemhiányos zavar (ADHD és ADD) felismerése és leküzdése. Budapest, Ursus Libris, 2014.
4. Krause, J. – Ryffel-Rawak, D. (2000): Therapie der Aufmerksamkeitsdefizit-/Hyperaktivitätsstörung im Erwachsenenalter. In: Psycho 26, 209–223.
5. Pulay, A. (2017): Felnőttkori ADHD. Tünettan, komorbiditás, kórlefolyás és terápia. (<http://docplayer.hu/47936358-Felnottkori-adhd-tunetan-komorbiditas-korlefolyas-es-terapia.html>)
6. Stieglitz, R-D. – Nyberg, E. – Hofecker-Fallahpour, M. (2012): ADHS im Erwachsenenalter. Göttingen, Hogrefe Verlag.
7. Szuromi B. (2013): A felnőttkori figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD) klinikai, neuropszichológiai és elektrofiziológiai jellemzőinek vizsgálata. Budapest: Semmelweis Egyetem Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola. Letöltés helye: http://phd.semmelweis.hu/mwp/phd_live/vedes/export/szuromibalint.d.pdf
8. Wender, P. H. (1993): A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Budapest, Medicina Kiadó.

Látássérült személyeket ellátó intézmények és intézményrendszer Szlovákiában I.

A cikk célja, hogy tájékoztasson a szlovákiai látássérült személyek helyzetéről, bemutassa az intézményrendszert, intézményeket, továbbá a szlovákiai szakemberek munkásságát és azért tett erőfeszítéseit, hogy a látássérült személyeket ellátó rendszer működésük legyen.

Gyógypedagógia Szlovákiában

A szlovák szakirodalom két megnevezést használ: *špeciálna pedagogika* (speciális pedagógia) és *liečebná pedagogika* (gyógypedagógia / gyógyító pedagógia). A szakirodalmi meghatározások szerint míg a speciális pedagógiában a hangsúly a nevelés-oktatáson van, addig a gyógypedagógiában / gyógyító pedagógiában a cél a különböző terápiák, terápiás elemek használata, a személyiségfejlődés segítése.

A szlovák speciális- és gyógypedagógus-képzés története még a csehszlovák időkben kezdődött. Gyökerei Prágába nyúlnak vissza. A mai *liečebná pedagogika* fogalom elődje a *nápravná pedagogika* volt, mely talán „javító pedagógia”-ként fordítható. Ez a megnevezés egészen 1949-ig volt hivatalos, majd a *defektológia* vette át a helyét. A már említett *liečebná pedagogika* elnevezés és a finomítás *Viliam Gaňo* nevéhez fűződik, aki lerakta a modern szlovák gyógypedagógia alapjait. Őt tartják a szakma legnagyobb személyiségének. Tudását Budapesten szerezte. Szűkebb szakterülete a hallássérültek pedagógiája volt, ugyanakkor több alapozó művet és 300 publikációt is neki köszönhet a szlovák szakma. Mindemellett több város iskolájában tanított, és haláláig az Állami Pedagógiai Intézet (Štátny pedagogický ústav) munkatársaként tevékenykedett.



Pajor Emese tanársegéd az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézetében, szakterülete a látássérültek pedagógiája, kutatási területe a Braille-írás-olvasás témaköre.



Lipták Zsuzsanna a kassai Márai Sándor Magyar Tannyelvű Gimnáziumban érettségizett. 2018-ban végzett az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán a látássérültek pedagógiája és pszichopedagógia szakon. Pályáját a budapesti Vakok Állami Intézetében kezdi meg szeptemberben.

A gyógypedagógia és speciális pedagógia az egyetemi képzésben először a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának támogatásával jelent meg az 1967/68-as tanévben, amikor is megalapították az első gyógypedagógiai tanszéket. A képzés egyszakos volt, később átkerült a Pedagógiai Karra.

Jelenleg a szlovák gyógypedagógus-képzés a pedagógiai karokon, választható szakirányként történik osztottan, három szinten: az alapképzés hat, a mesterképzés négy féléves. A harmadik szint a doktori képzés. A speciális pedagógusok képzése is ebben az osztott formában folyik.

A gyógypedagógus-képzésben az alapszint asszisztensi kompetenciát ad. Aki innen kikerül, inkluzív oktatás esetén asszisztensi munkát folytat fejlesztés, korrepetálás, redukációs és rehabilitációs munkákban. A mesterképzés befejezése után válhat az ember önállóan is gyógypedagógiai munkát végző szakemberré. Diagnosztizál, terápiát tart, munkacsoportban dolgozik, tanácsadást végez.

A speciális pedagógus diplomája megszerzése után oktatói, nevelői, terápiás és rehabilitációs, továbbá tanácsadói tevékenységet folytathat, mind az állami, mind a magánszférában elhelyezkedhet. Négy intézménytípusban vállalhat munkát:

1. Nevelési-oktatási intézményben: többségi vagy speciális óvodában, többségi vagy speciális általános iskolá-

ban, gyógypedagógiai tanácsadó központban, diagnosztikai, rehabilitációs központban, pedagógiai-pszichológiai tanácsadóban, prevenciós és szabadidőközpontban.

2. Az egészségügyben: kórházak gyermekosztályán, gyermekpszichiátriai, gyermekneurológiai, onkológiai osztályon, korai ellátásban.

3. Szociális intézményben: pl. gyermek- és lakóotthonban, idősotthonban, szanatóriumban, védett foglalkoztatásban stb.

4. Javító- és fegyházban.

A tanításhoz és tanácsadáshoz mesterdiploma szükséges. Csak ennek megszerzésével lehet pedagógusként elhelyezkedni speciális intézményekben. Feljogosít oktatói-nevelői tevékenységre, magántanulók tanítására. Elméleti és gyakorlati képzést nyújt a komplex rehabilitációs tevékenységekhez, teamben folyó munkához. Ahhoz, hogy valaki tanácsadóként is dolgozhasson, el kell végeznie előbb egy speciális pedagógiai tanácsadási kurzust.

Szlovákiában négy egyetemen és egy főiskolán folyik speciálispedagógus-képzés: a pozsonyi Comenius Egyetemen (Univerzita Komenského v Bratislave), a rózsahegy katolikus egyetemen (Katolícka univerzita v Ružomberku), az eperjesi egyetemen (Prešovská univerzita v Prešove), valamint a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre). Az első kettőn gyógypedagógus-képzés is van. Főiskolai képzés – a rózsahegy egyetem két kihelyezett tanszéke – Lőcsén van, az egyik gyógypedagógiai, a másik az értelmileg akadályozottak és hátrányos helyzetűek pedagógiájának tanszéke.

A látássérültek pedagógiája szakos tanárok képzése

Még az Osztrák–Magyar Monarchia idejére nyúlik vissza: Budapesten kezdtek ilyen szakembereket képezni. Kicsivel később Csehszlovákiában is voltak hasonló próbálkozások Prágában, de a képzés igazán csak a II. világháború után indult meg, az újonnan alapított pedagógiai karon, két féléves volt, és nappali tagozaton folyt. Később az akkori Pedagógiai Főiskolán is elindították a szakot, itt már hat félévig tartott a képzés. Kezdetben a szak neve oftalmopédia volt, a ma is hivatalos *tyflopédia* (tiflopedagógia) elnevezést 1961-től használják.

A tiflopedagógus-képzés történetében mérföldkő 1967, amikor is Pozsonyban a Comenius Egyetemen megnyílt az ötéves, nappali tagozatos képzés.

Ma Szlovákiában a már említett pozsonyi egyetemen és a rózsahegy egyetem kihelyezett lőcsei tanszékén tanulható látássérült-pedagógia. A pozsonyi egyetemen 1991-ben

megalakult a Látássérültek Pedagógiája Tanszék, aztán 2004-ben több más szakkal együtt egy tanszékké vonták össze. Ez egyaránt képez pedagógusokat, szakosodott neveket és a 2005/2006-os tanévtől tanácsadókat is.

A látássérült személyeket ellátó szlovák intézményrendszer

A látássérült személyek számáraól hivatalos statisztikai kimutatás nem készül, csupán az egyesületükbe (Vakok és Gyengénlátók Szlovákiai Uniója – Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, ÚNSS) bejelentkezett tagok száma alapján lehet megbecsülni a súlyos fokban látássérült személyek csoportjának nagyságát. A szervezet legújabb (2018 februári) adatai szerint 2017-ben az egyesületnek Szlovákia-szerte 3747 tagja volt, ebből 733 látó – ugyanis az egyesület szabályzata lehetővé teszi, hogy látók is tagjai lehessenek –, továbbá 1367 gyengénlátó, 1306 funkcionálisan vak és 341 teljesen vak személy. Siketvak személy egyik helyi szervezet tagjai között sincs. A látássérült tagok száma tehát összesen 3167, ebből 42 gyermek, a szülők száma 42, a „barátok” (pártoló tagok) 496-an vannak. Azonban az említett számok csak töredékét képezik az ország területén élő látássérült személyek tényleges számának.

A Vakok és Gyengénlátók Szlovákiai Uniójának munkássága

A gondolat, hogy a mai Szlovákia területén szövetséget hozzanak létre a vak emberek számára, már a 19. század végén megszületett. Még a Monarchia része volt az ország, amikor az első társulások létrejöttek. 1919-ben alakult meg az Önálló Vakokat Támogató Csehszlovákiai Egyesület (Podporný spolok samostatných slepcov pre Československú republiku). 1948 után minden szervezetet egyesítettek, így jött létre a Rokkantak Szövetsége (Zväz invalidov). 1969 és 1974 között sikerült létrehozni a Vakok és Gyengénlátók Csehszlovákiai Szövetségét (Československý zväz nevidiacich a slabozrakých), de a kommunista vezetés betiltotta a működését, s aztán nem is engedélyezte egészen a rendszerváltásig.

A mai formájában 1990-ben polgári társulásként jött létre Pozsonyban. Tagjai látássérült személyek, támogatóik, barátai, valamint vak és gyengénlátó gyermekek szülei. A szervezet vállalt feladatai többek között szociális szolgáltatások biztosítása, a látássérült személyek érdekvédelme, melynek célja az egyenlő lehetőségek, az egyenlő és pozitív bánásmód, valamint a látássérülésből származó akadályok leküzdésének segítése, támogatása, épületek, szolgáltatások akadálymentesítése. Tanácsadást minden kirendeltségen, tehát minden kerületi (megyei) székhelyen végez.

Szolgáltatásaiban a látássérült személy az otthonában is részesülhet. Az egyesület kiküld hozzá egy szakembert,

hogy megtanítsa a fehér bottal való közlekedésre, főzésre, házimunkák elvégzésére, a Braille-írás használatára. A megfelelő segédeszköz kiválasztásában való segítségnyújtás is a szervezet tevékenységi körébe tartozik.

Az egyesület szociális ügyi és szolgáltatási osztálya végzi a kerületi központok működésének felülvizsgálatát és biztosítja a szolgáltatások megfelelő minőségét. A szervezet módszertani anyagokat dolgoz ki, valamint önkénteseket, rehabilitációs és tanácsadó szakembereket képez. A kliensek számára egyéni tanácsadást is végez, továbbá tanfolyamokon és rehabilitációs programokon való részvételt tesz lehetővé nekik. Ezek fő célja, hogy felkeltsék a látássérült emberek érdeklődését új dolgok kipróbálása, tanulása iránt.

Részeként működik a Technikai és Informatikai Szolgáltató Központ (Centrum technických a informačných služieb – CETIS), melynek feladata a digitális tartalmak elérhetővé tétele a kliensek számára. A központ szakemberei segítséget nyújtanak a megfelelő digitális segédeszköz kiválasztásában, használatának teljes körű elsajátításában, a Braille-dokumentumok kezelésében, nyomtatásában. Tanácsadói munkájukhoz tartozik az interneten lévő tartalmakhoz való hozzáférés megtanítása. Továbbképzéseket szerveznek szakemberek, tanárok számára, ahol a látássérült személyeknek kifejlesztett számítástechnikai eszközök használatát és használatának tanítását oktatják. Együttműködnek a segédeszközöket gyártó cégekkel, elősegítik, hogy ezek az eszközök elérhetőek legyenek az országban.

Külön szakosztály foglalkozik az épületek és a közlekedés akadálymentesítésével. Szakemberei a tervrajzok készítésekor tanácsokkal látják el az építészeket, kivitelezőket, különböző bevált akadálymentesítő megoldásokat ismertetnek velük. Munkájuk célja, hogy felhívják az emberek figyelmét az akadálymentes élettér fontosságára.

Az egyesület nemcsak tanácsadó, oktató- és rehabilitációs központ, hanem irányításával működik a Tyflocomp cég is, amely optikai és számítástechnikai segédeszközöket kölcsönöz és terjeszt. Az országban három helyen van telephelye: Pozsonyban, Lőcsén és Kassán. Az optikai eszközöket (régi típusú olvasótévé is) három hétre kölcsönözhetik a látássérült kliensek. Hazavihetik s kipróbálhatják. Ha beválik, a cégnél meg tudják venni. A segédeszközök megvásárlásához az állam pénzügyi támogatást ad.

Az egyesület munkatársai szociális munkások, akik számára speciális szociális tanácsadói kurzus elvégzése teszi lehetővé, hogy ilyen és ehhez hasonló munkát végezzenek. Önálló tanácsadáshoz háromévi, terepen folytatott gyakorlat szükséges. Ezek a tanácsadói, rehabilitációs és látás-terápia-kurzusok Lőcsén folynak.

Pajor Emese gyógypedagógia-tanár, PhD-hallgató
Lipták Zsuzsanna gyógypedagógus

Befejezés a következő számban.

Nemzetközi konferencia Nagymegyeren

*„Te magad légy a változás, amelyet
látni szeretnél a világban.”
Mahátma Gandhi*

Az Együttműködéssel a Jobb Jövőért – Nagymegyeri Polgári Társulás 2016. szeptember 1-je és 2018. augusztus 31-e között az Erasmus+ program keretében magyar- és csehországi, valamint romániai partnereivel együttműködve valósítja meg a **Sikerünk titka – innovatív módszerek a megváltozott munkaképességű személyek munkaerőpiaci kompetenciáinak fejlesztésére** című projektjét.

A szlovákiai szakmai közönség a projekttel és eredményeivel 2018. június 12-én a partnerszervezetek, civil szervezetek, munkáltatók és képzőintézmények részvételével Nagymegyeren megtartott nemzetközi zárókonferencián ismerkedhetett meg. A partnerszervezetek előadásai arról a tevékenységükről szóltak, mellyel nagymértékben segítik a fogyatékos-sággal élő személyek munkaerőpiaci beilleszkedését. Bemutatták a **Sikeresen a munkaerőpiacon** című elektronikus kiadványt. Ez válogatás a partnerországokban megvalósított olyan bevált gyakorlatokból, sikeres projektekből, eljárásokból, amelyek hozzájárultak a megváltozott munkaképességű személyek munkaerőpiaci felkészítéséhez és integrálásához. A sikeres élettörténeteket tartalmazó füzet a munkaadók és a fogyatékos-sággal élő személyek számára egyaránt motiváló hatású lehet. A résztvevők megismerkedhettek a projekt egyik legjelentősebb termékével, a megváltozott munkaképességű személyek részére készült innovatív képzési programmal, amely a sikerfaktorokra irányítja a figyelmet, külö-



nös tekintettel a munkaerőpiacon elvárt kompetenciákra.

A program elméleti háttéranyagból és hozzá kapcsolódó interaktív gyakorlatokból áll. Ezek öt nyelven, ingyenesen letölthetők a projekt weboldaláról (<http://success-erasmusplus.eu/>). A tréninganyag a bevezető rész után három fő területet érint:

1. Személyes fejlődés. Itt teret kap az önismeret, a személyes erősségek és képességek felmérésének jelentősége, önmagunk elfogadásának fontossága, az önbizalom erősítése, valamint a célok megfelelő meghatározása. Foglalkozunk az együttélés megszervezésével, a kommunikációs készségek fejlesztésével, valamint a szociális kompetenciákkal is.

2. A munkaerőpiaci reintegráció. Ez a munkaerőpiacra összpontosít, és magában foglalja a modern technológiák nyújtotta munkahelykeresési lehetőségeket és javaslatokat, valamint online technikákat a mai elvárásoknak megfelelő életrajz készítéséhez. Az anyagban a helyes konfliktuskezelés jelentőségéről is szó van.

Ha megtanuljuk már korai szakaszában felismerni a konfliktust, képesek leszünk magabiztosan és hatékonyan kezelni a helyzetet még a konfliktus kiteljesedése előtt. A tréning felhívja a figyelmet arra, hogy milyen jelentősége van a csapatban való együttműködésnek a munkahelyen. Fontos, hogy a csapat tagjai pontosan tudják, mit várnak el tőlük, miért kapták az adott feladatot, és elfogadják, megtartsák az adott csapat szabályait. A csapattagok akkor lehetnek a legsikeresebbek, ha nekik megfelelő, a kompetenciáikhoz igazodó feladatot kapnak. Különösen igaz ez fogyatékos-sággal élő személyek esetében.

3. Speciális igények és kezelési módjaik. Ezek a mindennapokban nagyon változatos attitűdök forrásai. Az elutasítástól a háritáson és a közömbösségen át az elfogadásig széles a paletta, amely az embereknek a fogyatékos-sággal élőkhöz való viszonyulását jellemzi. A speciális szükségletek esetében fontos, hogy a fizikaiak mellett felszínre kerüljenek a megváltozott munkaképességű emberek mentális szükségletei is. Beilleszkedésükhöz tudni kell, hogy ők hogyan élik meg fogyatékos-ságukat, és ezt hogyan tudják kommunikálni. A többi kolléga érzékenyítéséhez ismerni kell a megváltozott munkaképességű emberek szempontjait, mire érzékenyek, melyik probléma milyen speciális odafigyelmet igényel. A fentiek elősegítésére sokféle eszköz áll rendelkezésre. Ilyen lehet például a tréningen alkalmazott művészetterápia, amelynek alapja a nonverbális kommunikáció és a kreatív kifejezőmód biztonságos környezetben, ahol a megváltozott munkaképességűek kifejezhetik, felvállalhatják érzelmeiket.

Empátia az élet számos területén szükséges, ezért a projekt második szakaszának fő célja a munkaadók érzékenyítése volt a szakmai csoport által kidolgozott workshop (műhelybeszélgetés) és tréningelemeket tartalmazó **Innovatív munkáltatói szolgáltatási csomag** segítségével. A konferencián bemutatott szolgáltatási csomag, amely ingyenesen letölthető a projekt weboldaláról, a következő tevékenységeket tartalmazza:

A **workshop** keretében a munkáltatók olyan, a gyakorlatban is jól hasznosítható ismereteket és információkat szereznek a fogyatékos / megváltozott munkaképességű személyek alkalmazásával kapcsolatosan, amelyek által képessé válnak befogadó munkahely kialakítására és fenntartására.

A **partnerségépítő tréning** célja a befogadó munkahelyek számának

növelését elősegítő helyi partnerségi stratégiának és tartós együttműködésnek a munkáltatók bevonásával történő kialakítása.

A **munkáltatót érzékenyítő tréning** annak elősegítésére hivatott, hogy kedvező irányba változzon a résztvevőknek a fogyatékos, megváltozott munkaképességű emberekhez való viszonyulása, és a tréning során szerzett ismeretek birtokában képesek legyenek igénybe venni azokat a külső és belső erőforrásokat, amelyek segítik az érintett munkavállalók foglalkoztatását.

A szolgáltatási csomag a megváltozott munkaképességű munkavállalók munkaerőpiaci integrációját segítve a **vállalati társadalmi felelősségvállalás** egyre növekvő jelentőségével és lehetőségeivel foglalkozik.

A résztvevők nagyon kedvezően értékelték a konferenciát, amely a kapcsolati hálózatok bővítésére is lehetőséget nyújtott. Ezek megalapozhatják a megváltozott munkaképességűek munkaerőpiaci integrációját szolgáló helyi, illetve regionális partnerségek kialakítását.

Bízunk benne, hogy a partnerségünk által kidolgozott képzési programot és munkáltatói szolgáltatási csomagot egyre szélesebb körben alkalmazzák majd a célszervezetekben, és ez hozzájárul a munkáltatók érzékenyítéséhez, továbbá elősegíti a megváltozott munkaképességűeknek a munkaerőpiacra való sikeres visszatérését.

Hanuliak Ildikó

alelnök,

projektmenedzser

ildiko.hanuliakova@gmail.com

Az Erasmus+ Success nemzetközi projekt zárókonferenciáján Nagymenyeren többek között részt vettek az erdélyi partnerszervezet, a **Diakónia Keresztyén Alapítvány sepsiszentgyörgyi fiókjának** képviselői és a magyarországi partnerszervezet, az **érdi Napra Forgó Nonprofit Közhasznú Kft.** munkatársai is. Először ismerkedjenek meg az erdélyiek tevékenységével.

A feltétel nélküli elfogadás hajléka

– hirdeti az Írisz Ház honlapja. És mi az Írisz Ház?

Az Erdélyi Református Egyház szeretetszolgálat, a Diakónia Keresztyén Alapítvány több helyen működik az országban, a sepsiszentgyörgyi fiókszervezetet 2002-ben jegyezték be. Tevékenysége sokrétű: otthoni betegápolás, fogyatékossgal élők segítése, gyermekjóléti programok. A fogyatékossgal élők programját és intézményét Írisz Háznak nevezik. Az épületben nappali foglalkoztató működik, van munkaterápiás foglalkoztatójuk, és védett egységeket (nálunk: védett műhely) is működtetnek, ahol fogyatékossgal élők foglalkozhatnak.

„A fogyatékossgal élők számára 2006-ban indult el a projekt, és 2009-ben nyitotta meg kapuit az Írisz Ház. Eleinte 12-13 fogyatékossgal élő felnőtt tartozott hozzánk, ma már negyvennél többen foglalkozunk – kezdi az intézmény bemutatását **Makkai Péter** lelkész-igazgató. – Azért volt rá szükség, mert Székelyföldön Kovászna megyében, a mi szűkebb régióinkban nem volt a fogyatékossgal élő felnőttek társadalmi integrációját, felzárkóztatását elősegítő intézmény. Szeretnénk, ha önálló életre való neveléssel megkapnák a helyüket a társadalomban: munkahely, szabadidő, lakhatás, egyszóval az élet minden területén.”

Olcsvári Tünde vezető pszichológus a tevékenységüket ismerteti: „A fogyatékossgal élők bejáróként vesznek részt a fejlesztéseken, foglalkoztatásuk napi hét órában történik. Elég vegyes a kép, sokféle típus fellelhető a súlyos fogyatékossgal élőktől azokig, akik képesek dolgozni. Van siket, gyengénlátó, halmozottan sérült, értelmi akadályozott. Lassan négy éve, hogy pszichotikus betegségben szenvedők csoportjával is elkezdünk foglalkozni. Különböző védett egységeink vannak: kertészet, kisállatfarm, festő-mázoló csoport, zöldövezeti csoport, ruhaválogató, second hand típusú üzletünkben új ruhákat is értékesítünk. Van asztalos- és kreatív műhelyünk, ez utóbbiban

gyertyákat állítanak elő a fiatalok. Romániában az a gyakorlat, hogy felméri, ki milyen százalékban vesztette el a munkaképességét, és ettől függ, hogy kit lehet végül is munkába állítani. Nagyon sokan vannak olyanok, akiknek papírjuk van arról, hogy állapotuk miatt nem lehetnek munkavállalók. Ők gyakorlatozó státusba kerülnek. Dolgoznak, csak nincs munkakönyves szerződésük. Velünk vannak szerződésben, és juttatást kapnak.”

Az arra alkalmasakat felkészítik a nyílt munkaerőpiacon való érvényesülésre, és olyanok is vannak, akiket ők alkalmaznak. „A fogyatékossgal élőkkal kilenc munkatársunk dolgozik, különböző szakemberek, pszichológus, csoportvezető. Tíz körül van azoknak a fogyatékossgal élő fiataloknak a száma, akiket a saját vállalkozásainkban alkalmazunk fizetésért, 22 személyt a munkaerőpiacon juttattunk munkához, s továbbra is felügyeljük és segítjük a munkájukat. Terápiára 42-en járnak” – sorolja Makkai Péter. Azt is megtudom tőle, hogy van mangalicafarmjuk, és különösen büszke a Sepsikőrőspatakon, nagyon szép környezetben található szabadidős táborukra, amelyet úgy alakítottak ki, hogy fogyatékossgal élő számára használható legyen. A személyzete is részben fogyatékossgal élőkből áll. Ők takarítanak, ágyneműt cserélnék. „Aki hozzánk jön vendégségbe, az a fogyatékossgal élőket támogatja” – mondja; hozzáteszi, hogy működésükhöz alig kapnak állami támogatást. A nappali foglalkoztatóban egy kliens költségeinek 10-15%-át állja az állam. A többi 85-90%-ot a szülők hozzájárulásából, külföldi támogatásból és saját vállalkozásaikból fedezik.

Programjuknak a támogatott lakhatás is része. Ennek részleteibe Olcsvári Tünde avat be: „2011-ben kezdtünk vele kísérletezni, felmérni, kik lehetnek érdekeltek, akik képesek lennének önálló életre, szülők



Makkai Péter és Olcsvári Tünde

segítsége nélkül vagy tőlünk kapott mérsékelt segítséggel. Kísérletképpen néhány napra elmentünk a táborunkba, külön a szülőtől, és ki próbáltuk az együttélés szabályait, meg hogy egymás között egyáltalán hogyan tudnak boldogulni, kijönni egymással, mennyire képesek a feladatokat elosztani. Ma egy tömbházlakásban lagnak, jelenleg három lány – a lányok motiváltabbak arra, hogy külön lakjanak, mint a fiúk. Kettővel kezdtük, voltak négyen is, de nemrégiben az egyiknek romlott a pszichikai állapota, így az édesanyjával közösen úgy döntöttünk, hogy jobbat tesz neki, ha mégis a családjával lakik. Neki ez volt az első alkalom, hogy a családjától külön éljen. Fél évet volt együtt a lányokkal. Eléggé vegyes csoport, van köz-

tük értelmileg fogyatékos, illetve pszichotikus zavarban szenvedő, és ő nem találta meg köztük a helyét, nem tudott beilleszkedni.”

Végezetül arról kérdeztem az igazgatót, hogy mit nyertek az Erasmus+ projektben való részvétellel: „A munkaerőpiac nagyon dinamikusan átalakulóban van, s most már kényszerből is egyre nyitottabbá válik a fogyatékossgal élők számára. Egyre kevesebb a munkaerő. Eddig törvényes kényszer volt, de a munkaadók próbálták másként megoldani, inkább fizettek, mintsem fogyatékossgal élőket alkalmazzanak. Most ez változóban van, és úgy érezzük, hogy fel kell készülnünk arra a pillanatra, amikor nyitottabbá válnak a munkaadók: nekünk magunknak kell rendelkez-nünk olyan eszközökkel, amelyekkel a fogyatékossgal élőket felkészíthetjük a munkaerőpiacon –

önállóan vagy segítséggel – való helytállásra. Amikor a munkaerőpiac már hajlandó lesz rá, kétségtelen, hogy önmagát is, úgymond, akadálymentesíteni fogja, ebben pedig a munkaadókat kell segítenünk. A projekt arra volt nagyon jó, hogy ezeket az eszközöket nevesíteni tudtuk, újbegyre tudtuk szedni. Látjuk, hogy milyen kérdésekkel kerülünk szembe, milyen eszközökre, szakértelemre lesz szükségünk.

Ebben nagy segítségünkre volt, de tovább kell menni. Gondolom, hogy lesz folytatása a mostani tanulmányi időszaknak, és a tapasztalatainkból, tudásunkból, illetve a partnerek tapasztalataiból és tudásából merítve Romániában mi is inkluzívabb munkaerőpiacot tudunk létrehozni.”

„Légy velünk sikeres!”

Erre buzdítja az érdi székhelyű Napra Forgó Nonprofit Közhasznú Kft. azokat a megváltozott munkaképességű embereket, akik dolgozni szeretnének, és ehhez segítségre van szükségük. Az Erasmus+ Success projekt zárókonferenciáján **Kóródi Edit** szakmai igazgatóval beszélgettünk. Először a szervezetüket mutatta be.

– Nonprofit gazdasági társaság vagyunk. A pénzügyek, az adózás szempontjából teljesen úgy működik, mint akármelyik más kft., de a megtermelt eredményt nem vihetik haza a tulajdonosok, hanem vissza kell forgatni. A vállalkozás 2000-ben jött létre, tulajdonosai magánszemélyek: üzletember és gyógypedagógus, akik úgy gondolták, hogy az ezredforduló jó pillanat arra, hogy valami teljesen új dologba fogjanak. Felelős gondolkodás vezette őket, és az a cél, hogy valami más történjen, mint addig. Az első és legfontosabb: ahhoz, hogy az életünket méltósággal tudjuk élni, nagyon lényeges dolog, hogy van-e munkánk. Tehát a munka méltósága volt a központi gondolat. A következő lépés a megvalósítás módja: hiszen munkát sok mindenki adhat, de van egy réteg, amelynek nem sikerül hozzájutnia. Ha pedig maguktól nem tudnak menni, akkor vigyük őket. Ennek a foglalkoztatási modellnek, amelyet munkacsapatos munkaerő-szervezésnek nevezünk, az volt a mottója, hogy dolgozni velük és értük. Nekünk nem voltak és most sincsenek önálló műhelyeink, termelőtevékenységünk, gyártás, mezőgazdasági vagy ipari tevékenység, ahol kereszük a megrendelőket, hanem mi a humán kapacitást, az embert biztosítjuk más cégeknél, amelyeknek igényük van rá. Olyat, aki a termelésben vagy szolgáltatásban helyt tud állni.

Nem saját embert akarnak foglalkoztatni, mert az nem éri meg nekik, hanem egy munkaerő-kölcsönző vagy ilyen szövetkezet odaviszi az embert. És nem ők a munkáltatói. A hátrányos helyzetű vagy megváltozott munkaképességű munkavállalók velünk állnak szerződésben, mi vagyunk a foglalkoztatók, a munkaadók, de a munkavégzés külső partnereknél történik. Ezt outsourcingnak, erőforrás-kihelyezésnek is szokták hívni. Mi a munkaerő-kapacitást biztosítjuk. Az integráció és a közhasznú cél szempontjából ennek az a lényege, hogy elvállalunk egy tevékenységet: le kell címkézni 50 katon gyógy-szert. Az emberek a mi csoportvezetőnk irányításával munkacsapatokban dolgoznak, s mi döntjük el, hogy azt a csapatot hogyan szervezzük meg. Van köztük értelmi sérült, de fizikailag erős fiatalember, ő cipekedhet, egy 50 pluszos megváltozott munkaképességű, gerincproblémával küszködő, szervezni jól tudó hölgy irányítja a csoportot, mások címkéznek. A csoportvezető szervezi meg, hogy kinek milyen feladat a legtesthezállobb. A végeredmény szempontjából a megrendelőnknek minőséget biztosítunk, viszont így, hogy a munkavállalók szervezése a mi felelősségünk, mindenkinek meg tudjuk teremteni a lehetőséget, hogy félig védett környezetben kicsit kipróbálhassa magát. A Napra Forgó csoportvezetője értékeli a munkavállalókat. Ebben a közegben bátrabban lehet próbálkozni, míg ha valaki bemeleg egy gyárba, egy termelőszorra, ott rögtön helyt kell állnia. Ez a munkacsoportos szervezési modell teszi lehetővé, hogy különböző megrendelőknél különböző létszámú csoportokban folyamatosan jelen legyünk, és azok, akik nem tudnak maguktól bejutni egy ilyen munkahelyre, nálunk kipróbálhassák magukat.

Többször van példa arra is, hogy átvettek tőlünk munkaerőt. Nem az a célunk, hogy magunknál megrekeszszük az embert és bebetonozzuk, hanem hogy fejlődni tudjon. Tehát miután nálunk kipróbálta magát, ha a megrendelőnk átveszi, a nyílt munkaerőpiacon dolgozik tovább. Neki ez továbblépési lehetőség. A lényeg, hogy a karrierjében valamiféle változást lehessen elérni.

– A munkára való felkészítés az önök feladata?

– Nagyon különböző az, hogy melyik munkavállalónak milyen mélységű felkészítésre van igénye. Csoportos tájékoztatókat szervezünk, s már az első kapcsolatfelvételnél megpróbáljuk megítélni, hogy kinek milyen a munkavégző képessége, ki milyen támogatást igényel. Senkit sem irányítunk el úgy a munkába, hogy ne ismernénk a képességeit, ne tudnánk, mire alkalmas. A csoportvezetőknek kiemelt szerepük van abban, hogy figyeljék a beilleszkedésüket, és rehabilitációs tanácsadók, mentorok is segítik a beilleszkedést. Tehát ez nem az a klasszikus modell, hogy hosszú ideig tréningen van, ott valamit elméletben elsajátít, aztán majd valamit kipróbál, hanem a gondolat, hogy velük és értük dolgozni, azt jelenti, hogy a fejlesztésüket közvetlenül munka közben próbáljuk meg elérni.

– A konferencián szó esett a jó gyakorlat példáiról. Az önöké is ilyen példa?

– A jó gyakorlatot abban az értelemben használjuk Magyarországon, hogy ha egy vállalat megpróbál olyasmiben előrelépni, amiben nincs tapasztalata, akkor fordul a jó gyakorlatok felé. Nagyon sok helyütt lehet hallani erről a társadalmi felelősségvállalási programokon belül – és nemcsak környezetvédelmi, hanem humán témákról is, mint pl. az esély-



Kóródi Edit

egyenlőség, a munkahelyek hozzáférhetővé tétele –, viszont az ehhez kapcsolódó tudás nem mindig adott a cégeknél. Megpróbálják összegyűjteni azokat a példákat, amelyek szemlátórást működnek, és kapcsolódnak ahhoz a célhoz, melyet ők is szeretnének megvalósítani. Bennünket is szoktak ebben az értelemben példának említeni, de mivel mi nonprofitok vagyunk, a módszereinknek csak egy része emelhető át forprofit vállalatok életébe. A mi cégtulajdonosaink a háttérben nem azt várják el, hogy minél nagyobb gazdasági hasznot vagy profitot termeljünk, hanem azt, hogy önállóan fent tudjuk tartani a vállalkozást, ne kelljen külső forrásokat beletenni, és mint önálló gazdasági szereplő is tudjunk működni. A profitorientált vállalkozásoknak leginkább a tudást próbáljuk meg átadni. Van közel ötven megváltozott munkaképességű munkatársunk, sok cégnek szolgáltatunk, és az jelenthet olyat, amit ők nem tudnak, amiben nem készség szintű a tudásuk.

– **Hogyan találják meg a munkavállalókat?**

– Az elmúlt tizennyolc évben nagyon sokat változott a munkaerőpiaci helyzet Magyarországon, mert a sok évvel ezelőtti munkanélküliség jelentősen csökkent; most toboroznunk is kell a munkavállalókat, tehát meg kell próbálnunk eljutni azokhoz, akik igazán hátrányos helyzetben vannak. A cégek munkaerő iránti igénye szinte



A vendégek egy része

kielégíthetetlen, sok embert keresnek, ezért mi a partnerszervezeteinken, családsegítőkön, szakiskolákon keresztül a munkaügyi szervezetek kapcsolati hálóját kihasználva rendszeresen tájékoztatjuk partnereinket erről a lehetőségről. Mi magunk is ilyen módon toborzunk, de mivel a Napra Forgó 18 éve ott van a térségben, tudunk róla, kívülről is megkeresnek bennünket állásukeresők. A legnagyobb létszámot igénylő megrendelőink általában valamilyen ipari parkban vannak, logisztikai és egyéb szolgáltatásokat végeznek. A budapesti agglomerációban, Érden, Gyálon, Budaörsön, Törökbálinton vannak megbízóink.

– **Hány klienssel működnek együtt?**

– Tavaly 670 emberrel találkoztunk, olyanokkal, akik bejöttek az utcáról. Nem specializálódtunk súlyos fogyatékosra, hátrányos helyzeten azt is értjük, ha valaki »csak« tartósan munkanélküli, otthon volt sokáig, mert fogyatékos vagy beteg családtagot gondozott, gyesről tér vissza, pályakezdő fiatal, iskolaelhagyó, és nincs szakképzettsége, vagy eleve nincs. A megváltozott munkaképességűek egy csoportjához tartozunk. Ezért nálunk a felkészítés és az integrált foglalkoztatás is megfelel a nyílt munkaerőpiaci elvárásoknak. Nem támogatott foglalkoztatásról van szó, ahol nagyon súlyos fogyatékosokkal élők vehetnek részt, hanem nyílt piaci megoldás,

úgyhogy mi viszonylag nagy létszámú kliensskörrel tudunk dolgozni. Évente több mint 200 főnek adunk munkalehetőséget. Van, aki csak két-három napra próbálja ki, más hónapokra, évekre, attól függ, kinek mi az elképzelése.

– **Hogyan kerültek kapcsolatba a nagymegyeri szervezettel?**

– Az egyik alapító-tulajdonos, aki ma már nem dolgozik a Napra Forgónál, egy szakmai rendezvényen találkozott Hanuliak Ildikóval. Ő akkor még a munkaügyi központ munkatársa volt, és sok közös pontot találtak. Mióta a szervezete is megvan, nagyon szoros az együttműködés az Erasmus-projektekben. Több országból dolgoznak benne szervezetek, és már amikor egy-egy projekt terve megszületik, az is közös munka. Mindig valamilyen szolgáltatásnak a fejlesztése zajlik. Itt is többféle tréningprogram, távoktatási anyag, kiadvány, kutatás szerepel, ezért a projektkoordinátornak a felelőssége, hogy munkamegosztást készítsen; ezt a partnerekkel egyeztetni. Egy kb. két-éves projekt alatt ötször-hatszor vannak nemzetközi partnertalálkozók, egyébként pedig elektronikus megosztófelületeken kezeljük a dokumentumokat, Skype-konferenciákat szervezünk. Meghatározott ütemterv szerint kell haladni, amelyben vannak mérföldkövek, s ezeken a találkozókön egyeztetünk. Ebben a projektben a mi feladatunk az volt, hogy közreműködtünk a jó gyakorlatok és a munkáltatói vélemények gyűjtésében. Az elején részt vettünk a megváltozott munkaképességű munkavállalóknak szóló tréning fejlesztésében. Ennek alapján a Napra Forgóban tavaly decemberben lebonyolítottunk egy teszttréninget, s részt vettünk a munkáltatóknak szóló innovatív szolgáltatási csomag kidolgozásában és a munkavállalók sikertörténeteinek a gyűjtésében.

(t)

A méltányos kereskedelem – fair trade

A szociális gazdaság bevált és sikeres eszközei mellett világszerte működnek különféle alternatív szociális vállalkozások is. Céljuk a társadalmi problémák enyhítése, melyekre innovatív megoldásokkal reagálnak. Ide tartozik többek között a vállalkozásokat támogató és a szegénység csökkentését elősegítő mikrofinanszírozás, az árukat és szolgáltatásokat kínáló alternatív pénzrendszer, a társadalmi tőke növelésére szolgáló időbank vagy a méltányos kereskedelmet támogató Fair Trade globális társadalmi mozgalom.

A méltányos kereskedelem Európában a múlt század 50-es éveiben az Oxfam vállalat igazgatójának köszönhetően indult fejlődésnek. Boltjaiban kínai menekültek kézművestermékeit kezdték értékesíteni, az első termék egy tűpárna volt. Jelenleg az Oxfam 17 szervezetet tömörítő nemzetközi konföderáció, és több mint 90 országban folytatja tevékenységét szerte a világon.

A fair trade üzleti partnerség, amely a párbeszéd, átláthatóság és tisztelet alapszik, s nagyobb méltányosságra törekszik a nemzetközi kereskedelemben. Célja jobb kereskedelmi feltételek kialakítása a harmadik világban és az ottani hát-

rányos helyzetű termelők, dolgozók jogainak érvényesítése.

A Fair Trade védjegy a termékeken (meg kell felelniük a nemzetközi Fair Trade-szabványoknak) arról tájékoztatja a fogyasztót, hogy a termelők méltányos árat és biztos jövedelmet kaptak az áruért, tehát nem kizsákmányoló módon foglalkoztatták őket. Ez lehetővé teszi számukra életkörülményeik javítását (oktatás, egészségügy, hitelhez jutás stb.), s a fejlett és a fejlődő országok közötti szakadék eltüntetésének irányában hat. A további feltételek közé tartozik a természetes ökoszisztéma védelme, a környezetbarát termelési módok és az emberi jogok érvényesülése.

A méltányos kereskedelemről származó leggyakoribb termékek a kávé, tea, kakaó, csokoládé, banán, cukor, gyümölcslevek és különböző kézművestermékek, egyenesen a szegény országok kistermelőitől. Megvásárolhatók hagyományos boltokban vagy a kizárólag fair trade termékeket forgalmazó „világüzletekben” (World Shops), melyekből Európa-szerte több mint 3000 működik. A Fair Trade egyfajta jótékonyági kezdeményezés, melynek segítségével előmozdítható a fenntartható fejlődés, sőt az etikus kereskedelem egyik formájának

Pongrácz Éva PhD mérnök-közgazdász a Pozsonyi Közgazdaságtudományi Egyetem Nemzetgazdasági Kara Szociális Fejlődés és Munka Tanszékének megbízott vezetője, a Szent Erzsébet Egészségügyi és Szociális Munka Főiskola és a Warsaw Management University óraadó tanára. Pedagógiai és kutatási érdeklődési területe a nonprofit szektor, társadalmi integráció, inklúzió, a munkaerőpiaci egyenlőtlenségek kérdései, de legfőképp a szociális gazdaság, melynek célja egy emberközpontú alternatív gazdaság létrehozása. Tagja az EMES (Emergence of Social Enterprises in Europe) nemzetközi szociális gazdasági kutatási hálózatnak. A Szociális Gazdaság és Szociális Innováció Intézmény (Institut of Social Economy and Social Innovations) elnevezésű polgári társulás alapító tagja és elnöke.

is tekinthetjük. A Fair Trade védjeggyel ellátott termék megvásárlásával kicsit mi is hozzájárulhatunk a szegénység csökkentéséhez és a hátrányos helyzetű, köztük a fogyatékkal élő személyek társadalmi felzárkózásához.

Pongrácz Éva

eva.pongracz@euba.sk



Fogyatékkal élőket érintő változások

2018. július elsejével számos olyan jogszabály-módosítás lépett életbe, amely hatással lesz a fogyatékkal élők helyzetére. Munkatársunk, **Köböl Tibor** szociális tanácsadó a következőkben összefoglalja a legfontosabb változásokat. Az Emberi Jogi, Kisebbségi és Esélyegyenlőségi Kormánytanács mellett működő



dő fogyatékosügyi bizottságnak tagjaként ő maga is részt vett a súlyos egészségkárosodás pénzbeli kompenzálásáról szóló, 447/2008-as sz. törvény módosításának előkészítésében.

Létminimum

Július elsejével változott a létminimum összege. Felnőtt személy esetében **205,07 €**, a közös háztartásban élő, együtt elbíralt második felnőtt személyre vonatkozóan **143,06 €**, kiskorú, de saját jövedelemmel rendelkező, illetve ellátatlan, azaz saját jövedelemmel nem rendelkező gyermekekre

93,61 €. A létminimum kihat a 447/2008-as sz. törvényben meghatározott támogatások megítélésének feltételeire, ezért azokat a határértékeket is közöljük, amelyeket egyes esetekben a pénzbeli támogatást igénylő személy jövedelme nem léphet túl. A létminimum kétszerese: **410,14 €**, háromszoros: **615,18 €**, négyszerese: **820,28 €**, ötszöröse: **1025,35 €**.

Gondozási díj (447/2008-as sz. törvény, 40. §)

- Gondozási díjban részesülhet: házastárs, szülő, gyám, gyermek, nagyszülő, unoka, testvér, meny, vő, sógor, sógor-nő, unokaköcs, unokahúg. Gondozó lehet az is, aki egy háztartásban él a gondozottal, az állandó vagy átmeneti lakhelye azonos a gondozott személy állandó lakhelyével, illetve ha a gondozott személy átmeneti lakhelye megegyezik a gondozó állandó lakhelyével.

- Súlyosan fogyatékos személy ambuláns szociális szolgáltatásként gondozót igényelhet akkor is, ha

- szociális intézményben (csecsemőotthon, időotthon, gondozói szolgáltatást nyújtó intézmény, szociális otthon, nappali foglalkoztató) él, vagy ilyen látogat (a szolgáltatás minimális igénylési ideje munkanapokon 8 óra; az ennél rövidebb ideig tartó gondozásról a gondozott személynek szerződést kell kötnie gondozójával);

- iskolai létesítményt vagy iskolát látogat, és miután hazamegy, otthon szüksége van gondozóra.

- Emelkedik a gondozási díj havi összege:

- **369,36 €** (184,71 €) egy gondozott személy esetében;

- **492,34 €** (246,20 €) két vagy több gondozott személy esetében;

- **326,16 €** (163,06 €) akkor, ha a gondozott súlyosan fogyatékos személy heti több mint 20 óra terjedelemben ambuláns szociális szolgáltatást vesz igénybe a fent említett intézmények valamelyikében;

- **461,81 €** (230,88 €) legalább két olyan, súlyosan fogyatékos személy gondozása esetén, akik heti több mint 20 óra terjedelemben ambuláns szociális szolgáltatást vesznek igénybe;

- **480,05 €** (240,00 €) abban az esetben, ha az egyik gondozott súlyosan fogyatékos személy heti több mint 20 óra terjedelemben ambuláns szociális szolgáltatást vesz igénybe, a másik pedig kevesebb mint 20 óra terjedelemben vesz vagy egyáltalán nem vesz igénybe ambuláns szociális szolgáltatást.

A zárójelben levő összegek azoknak a gondozóknak járnak, akik öregségi, karkedvezményes öregségi, rokkantsági (ha a munkaképesség-csökkenés mértéke meghaladja a 70%-ot), szolgálati vagy szolgálati rokkantsági nyugdíjban részesülnek.

- A gondozási díj teljes összegét annak a gondozottnak az esetében fizeti ki a szociális hivatal, akinek a jövedelme nem több, mint a létminimum kétszerese, ellátatlan gyermek esetében a háromszoros. Amennyivel a jövedelme

meghaladja ezeket a határértékeket, annyival csökken a gondozási díj. Példa: ha a gondozott jövedelme 500 euró, a szociális hivatal 89,86 euróval csökkenti a gondozási díjat, mivel a létminimum kétszerese 410,14 euró.

- Az eddigi 49,80-ról 100 euróra emelkedik az ellátatlan gyermek (gyermek) esetében a gondozási díjat kiegészítő pótlék. Olyan esetekről van szó, amikor a gyermek gondozója a szülő, akinek nincs más, munkaviszonyból vagy szociális juttatásból származó jövedelme.

- Ha a gondozott személy 30 napnál hosszabb időt tölt egészségügyi intézményben, a gondozói díj a 30 napot meghaladó idővel arányosan csökken. Ez alól kivételt képez, ha a gondozó kísérőként a gondozott személlyel együtt az intézményben tartózkodik.

- Ha a gondozott személy erdei iskolában tartózkodik, szociális rehabilitáción van, vagy üdül, a gondozási díj összege nem csökken.

- A gondozott személy elhunytakor a gondozási díjat az elhalálozás hónapjában és a rákövetkező hónapban is folyósítják.

Az elveszett évek visszaszerezhetők

Tanácsadói munkám során gyakran találkozom olyan esetekkel, amikor az a személy, akinek a gondozói díjon kívül más bevétele nincs, nem tudja, hogy a járulékfizetési kötelezettséget az állam átvállalja helyette, hogy a gondozással töltött évei beszámítódjanak a nyugdíjba. Tájékoztatlanságuk következtében a Szociális Biztosítónál nem jelentkeztek be, ezáltal a nyugdíjjogosultsághoz szükséges éveket veszítettek. Ez a nyugdíjuk összegére is kezdvéztlen hatással van. A szociális biztosításról szóló, 461/2003-as sz. törvény értelmében az elveszett évek visszaszerezhetők. Erre kétféle lehetősége van a biztosítottnak:

- Megvárja, amíg eléri a nyugdíjkorhatárt, és ellenőrzi, hogy beszámították-e neki a gondozással töltött éveket.

- A lehető leghamarabb megérdeklődi a Szociális Biztosítónál, hogy nyilvántartják-e az említett éveit.

Egyértelműen az utóbbit javaslom, főként annak, akinek a nyugdíjjogosultságig még hosszú idő van hátra. A Munka-, Szociális és Családügyi Központ (ÚPSVR) archívumában nagy valószínűséggel megtalálható a gondozás tényét rögzítő határozat, és szükség esetén erről az időszakról az intézmény igazolást adhat.

Ma már nem szükséges a Szociális Biztosítónál bejelenteni a gondozói tevékenység megkezdését, mert erről automatikusan értesítést kap. Akinek azonban a legkisebb kéte-lye támadna, nyújtson be kérvényt a Szociális Biztosítóhoz, hogy ellenőrizték: nyilvántartásban van-e náluk, és az állam fizeti-e helyette a járulékot.

Ha valakinek bővebb tájékoztatásra van szüksége, bátran forduljon hozzám e-mailben vagy telefonon: mail@koboltibor.sk, telefon: 0948 046 672. (Folytatjuk.)

Emberi módon élni

Szlovákia a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 2010-ben történt ratifikálásával vállalta olyan intézkedések bevezetését, amelyek ezeknek a jogoknak a tiszteletben tartására irányulnak. Ezért nálunk is elkezdődött a nagy létszámú intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés folyamata. Az eljárásra többféle kifejezés használatos: **deinstitucionalizáció, intézménytelenítés, transzformáció, kitagolás, intézményiferőhely-kiváltás** (röviden: **kiváltási folyamat**), de ezek



a fogalmak lényegében ugyanazt jelentik: a tartós elhelyezésre szolgáló szociális intézetek átalakítását, humanizálását, alternatív lakhatási formák létrehozását értelmi fogyatékos felnőttek számára. A megyei fenntartású szociális otthonok átalakítására irányuló országos pilot projecthez (a széles körű bevezetést megelőző mintaprojekt) az Európai Szociális Alap nyújt támogatást. Megyénként egy-egy intézmény vesz részt benne Pozsony megye kivételével: ott három. Nagyszombat megyében az Ekecs-Apáca-szakállason 1953-tól működő szociális otthonra esett a választás. Ehhez egy tűzeset is „hozzásegítette” őket. 2007-ben leégett az intézetnek helyet adó kastély tetőszerkezete, és a lakók elhelyezésére alternatív megoldást kellett találniuk. **Veres Tibor** igazgatóval beszélgettünk.

– A hatvanhat lakó elhelyezését ideiglenesen megoldottuk a településen belül. Egy részük maradt a kastély udvarában levő épületben, a többieknek az apácaszakállasi óvoda egyik szárnyában – akkor béreltük, azóta már megvásároltuk – és a református parókia korábbi épületében lett helyük. Így kézenfekvő volt, hogy az első, 2007-től 2012-ig terjedő pályázati időszakban – a határidőt később kitolták 2013-ig – a megye minket nevezett be a mintaprojektbe, mert a pályázati kiírásban szereplő összes feltételnek megfeleltünk: a lakók életkora, egészségi állapota, és igaz, kényszerből, de valamilyen szinten elkezdtek a lakóotthonos ellátást. Írtunk egy nyertes pályázatot 11 új lakóotthon építésére, ezekben hatosával helyeztük volna el a lakókat. 40 kilométeres körzetben kereshettünk építkezésre alkalmas ingatlant, de mi ezt a távolságot túl nagy-nak tartottuk. Többen gyerekkoruk óta itt élnek, s nem szerencsés, hogy egy 50 éve Ekecsen élő embert elvigyünk Dunaszerdahelyre vagy Somorjára. Ez nagy törést okozott volna az életükben. Meg nem is minden településen fogadták kitörő örömmel, hogy oda szeretnénk menni.

Végül szűkült a kör, s Ekecsen, Apáca-szakállason és Nyárasdon az önkormányzatok által felajánlott ingatlanokat vásárolta meg számunkra a megye. Ekecsen három, Szakállason és Nyárasdon egyet-egyet. Telkekről van szó, illetve a szakállasi óvodáról, amely átépítésre szorul.

– **2013 óta eltelt öt év. Mi történt azóta?**

– Hiába volt sikeres a pályázatunk, és építési kivitelezőt is találtunk, a közbeszerzési törvény útvesztőiben elveszett az

egész. Nemcsak nálunk, hanem országos szinten is. A minenken kívül még négy nyertes pályázat volt, egyikünk sem kapta meg a hozzá járó pénzüsszeget. Nem ismerem a hátteret, de addig húzták a közbeszerzést, amíg lejárt a pályázati időszak. Teljesíthetetlen feltételeket szabtak a kivitelezőnek, három hónap maradt a munkára; ennyi idő alatt lehetetlenség felépíteni egy házat az alapoktól az átadásig. Hiába történt az ingatlanokba való beruházás, úgy tűnhet, felesleges erőfeszítés volt. Idén új pályázatot írtak ki. Leporoltuk az előzőt, de új projekteket is kellett készíteni, mert meg kell felelni az időközben megváltozott energetikai normáknak. Lakóotthononként 18-ról 12-re kellett szűkíteni a létszámot, továbbá egymás szomszédságában csak két lakóotthon lehet, míg a korábbi pályázat három engedélyezett. Az új pályázat újabb kiadás volt a megyének, uniós forrásból eddig még nem kaptunk semmit. Május végén adtuk be a pályázatot, augusztus végére várjuk a vélhetően pozitív eredményt. Szerintem nagy esélyünk van, büszkén mondhatom, hogy hozzánk járnak tanulni a többi otthonból. Országos szinten a mi intézményünk áll az első helyen a kiváltás folyamatában. A Lósonc melletti Szalatnán ugyan önerőből hamarabb kezdték ezt a rendszert működtetni, de a korábbi beszercebányai megyefőnök sajátos hozzáállása miatt négyéves vákuum keletkezett náluk. Utolértük és pályázati szinten meg is előztük őket. De nem szeretném ezt versenyként beállítani. A módszertani, szakmai anyagokat együtt készítjük a többi pályázó intézményből való kollégákkal, nem kis munka. Pozsony közelségének köszönhetően is van esélyünk, mert ha sikeres pályázatot akarnak bemutatni, akkor hozzánk jönnek tapasztalatcserére, hogyan működtetjük a lakóotthonokat.

– **Mikorra tervezik az építkezés megkezdését?**

– Bízunk a kedvező döntésben, utána újra indulhat a közbeszerzés. Négymillió euró körüli összegről van szó, ez

komoly közbeszerzést igényel. A már meglévő öt objektum fele üres telek, a másik felénél bontási munkák is szükségesek. Elvben 2019 közepén elkezdődhet a kivitelezés, és 2020 végéig elkészülhetnek az épületek. Az új pályázat tíz lakóotthonnal számol, 60 főre szűkítettük le az ellátottak körét. A házakban két egy- és két kétágyas szoba lesz, de a kétágyasokból válaszfallal egyágyas is kialakítható. Lakóinknak kialakult szociális kapcsolataik vannak. Aki negyven évig együtt lakott valakivel, nem biztos, hogy egyágyas szobába szeretne kerülni. Nyilván idővel változni fog az ellátottak köre, csökkenni fog a létszám. Jelenleg felvételi stop van, a pályázási időszak alatt nem vehetünk fel lakót, de hely sincs. A tüzeset óta a meglévőket is gond elhelyezni. A jelenleg lakhatatlan kastély melletti épületben korábban 21-en laktak, most 28-an.

– **Kérem, mutassa be az intézményt.**

– Jelenleg 58 személyt látunk el. Valamennyien értelmi sérültek, vannak köztük Down-szindrómások, de halmozottan sérültek is. 16, születésétől fogva ágyhoz kötött lakónk van, 40-nél többen inkontinenciával küszködnek. Egyik lakónk pszichiátriai beteg, de nagyon jól szinten tartható, nem problémás. Van autisztikus jegyeket hordozó is, de erre a helyzetre nem vagyunk fölkeszülve, és nemcsak mi. Intézményi szinten nem nagyon van rá megoldás, pedig az ilyen gyermeket nevelő családoknak is nagy szükségük volna segítségre. Van egy látássérült kliensünk, ő nem bentlakó, napi ellátást kap. Egyébként sokan azt képzelik, hogy ez internátus, ünnepek alatt, a nyári szünetben bezárunk, és mindenkit hazavisznek. Szokták kérdezni, hogy a nyári szünetben hol vannak a lakók. Itt vannak. Az év minden egyes napján, a nap 24 órájában, mindig itt vannak. Nekik ez az otthonuk. Sajnálatosan nagyon keveseket látogatnak és visznek néha haza. A lakóink idősödnek, a szüleik is, vagy már nem is élnek. Bár a nevünkben még benne van, de már nincsenek itt gyerekek, 18 évesnél fiatalabb személyt nem is vehetünk fel. A hatályos törvények értelmében kiskorúakat csak gyermekotthonokban vagy családoknál lehet elhelyezni.

– **Az ágyhoz kötött, immobilis lakók tudnak majd lakóotthonban élni?**

– Ez érdekes kérdés. Arra számítottunk, hogy építkezni fogunk, ezért az óvoda épületét – a tűz után ott helyeztük el az ágyhoz kötött embereket – kiürítettük, a faluban kerestünk számukra két családi házat. Az egyiket Ekecsen magánszemélytől béreljük, Apácaszakállason pedig a református egyház rendelkezésünkre bocsátotta a régi parókia épületét, ott 14-en laknak, a másikban 11-en, már negyedik éve. Az óvodában 20 fekvő lakónk volt egy teremben, most meg hárman, legfeljebb négyen vannak egy szobában, és óriási változást tapasztaltunk. Magunk sem akartuk elhinni. Sokkal nyugodtabb lett az életük, hiszen

kevesebb emberhez kell alkalmazkodniuk. Gyakorlatilag eltűnt az agresszió, még ha időnként előfordulnak is konfliktusok, óriásit javult az életminőségük. Szorosabbá váltak a kötelékek a munkatársak és a lakók között, otthonosabb lett minden. A kérdésre felelve: ennek a pályázatnak a lényege, hogy a rászoruló embereknek a kis közösség sokkal nyugodtabb, emberibb környezetet biztosít. Teljesen mindegy, hogy az illető ágyban fekvő, kerekesszékes vagy önellátó. A leendő épületek földszintesek, akadálymentesek, és családi háznak felelnek meg. A nappali és a konyha egy légtérben lesz, a szobában legalább 10 m²-nek kell esnie egy lakóra. Megfelelő a toaettek száma, két fürdőszoba, zuhannyal és káddal, az immobilisakat (és az őket gondozókat) sínrendszerrel működő emelő segíti majd, hogy a lehető legkisebb erővel tudjuk őket betenni a kádba. Nem lesz két egyforma ház. A lakó bútort is választhat magának. Az is cél, hogy a helyi közösség életébe bevonjuk őt. Ha kiteszem a perifériára, akkor nem lesz kapcsolat. De ez sem egységes. Nyárasdon a központhoz közel lesz a házunk, Ekecsen a falu szélén és a központban is. Jó ez így, mert van, aki a csendet, nyugalmat kedveli, más a központban szeret élni. Ahogy közölünk bárki. Meg kell tanulnunk az ő fejükkel gondolkodni, az ő igényeiket szem előtt tartani, azt, hogy nekik mi a jó.

– **Hogyan tudják működtetni az új rendszert?**

– Nagyon nehéz feladat. Volt egy nagy lakóközösség, ezt háromfelé osztottuk, és a munkatársak közösségét is. A két lakóotthonban állandó gárdával működünk, hét-hét dolgozó ment az egyikbe is, a másikba is, három műszakban dolgoznak. Egyelőre ápolószemélyzetről beszélünk, mert a mobilis lakók mellett 8-8 immobilis, ill. kerekesszékes is van, ők a napi higiénét csak segítséggel tudják elvégezni. Két nézet van. Vagy hasonló állapotúakat tesztek a lakóotthonba, vagy pedig keverem őket. Véleményem szerint nekik is, a munkatársaknak is sokkal jobb a vegyes csoport, jobban megelőzhető a kiégés. Fekvő lakóinkat a többiek is tudják segíteni. Van karbantartó is, de a jó állapotban levő lakó segít neki a ház körül, például lenyírja a fűvet.

– **A lakóotthonok koedukáltak?**

– Igen, és ketten párkapcsolatban élnek. Már korábban is párkapcsolatban éltek, de akkor még nem tudtunk biztosítani számukra kétágyas szobát, most viszont igen. Örömmel venném, ha többen lennének. Nehezen alakulnak ki párkapcsolatok, mert gyerekként kerültek ide, és inkább testvérként tekintenek egymásra.

– **A lakóotthonban már nem kapnak meg mindent készen. Hogyan tanítják meg őket az önálló életre?**

– Nehezen. A jobb állapotban levők már bekapcsolódnak a takarításba, a reggeli készítésébe, vasalásba, mosásba. Van egy ún. foglalkoztatónk, terápiás központunk – gya-

korlólháznak is nevezik –, hét közben munkaidőben működik. Naponta 10-12 lakónk fordul meg ott, cserélődnek. Modellezzük a munkába járást. Kilenc körül érkeznek, ott tízóraiznak, ebédelnek, uzsonnáznak, három körül hazamennek, vagy a lakóotthonba, vagy a régi intézménybe. Meg kell szokniuk, hogy reggeli után munkába kell menni. Kerámiaműhely működik, szőnyeget szőnek, papírból fonnak, ha kulturális eseményre készülünk, gyakorolják a műsorukat. Gyakorlókonyha is van, meg mosókonyha, tanítják nekik a mikrohullámú sütő, kávéfőző, mosógép használatát. Ha vendégek érkeznek, magunk készítjük a süteményt, kisebb állófogadást is tudunk rendezni, a szendvicseket a lakók bevonásával készítjük. Egyik-másik női lakónk ételeket is tudna főzni, ha teljesen önállóan nem is, de segítséggel. Amíg nem kényszerülnek rá, főtetelt önállóan nem fognak főzni.

– **Az új rendszerben több alkalmazottra lesz szükség?**

– Nem létszámbővítést tervezünk, hanem átképzést. Például a szakácsnőből szociális segítő lesz, mert maguknak fognak főzni. Az első mintaprojekt idején lektorok segítségével már folyt a dolgozóknak az új feladatokra való felkészítése. Mindenki legalább háromhetes intenzív tanfolyamon vett részt. Terapeutáink most már szociális instruktorok. A dolgozók átképzése egyébként folyamatosan történik. Most az egészségügyi ellátáson van a hangsúly, de ha elkészülnek a lakóotthonok, és új lakókat is felvehetünk, nem biztos, hogy erre szükség lesz, az egészségügyi személyzetet át kell majd képezni. Nem lesz szükség mosodára sem, mert minden lakóotthonban lesz mosógép. Most 58 az alkalmazottak száma, valószínűleg ennyi is marad. Az elképzeléseink általában 70%-ban válnak be, rugalmasan kell alkalmazkodnunk az igényekhez. Legalább 2-3 évre van szükség ahhoz, hogy kialakuljon egy-egy háznak a működési rendje.

– **A jelenlegi helyzetet kényszer szülte. Fel tudták készíteni a megváltozott körülményekre a lakókat?**

– Nekem nagyon tetszett, hogy a lektorok a dolgozók mellett őket is felkészítették: együtt főztek velük, és elmondták nekik, mit hogyan kell majd végezniük.

– **Ők hogyan fogadták a változásokat?**

– Nagyon vegyes volt a fogadtatás, nem mindenki örült. Hozzánk hasonlóan ők is féltik a megszokott életüket, környezetüket, kialakult szokásaikat. Van, aki nagyon szeretett volna kimenni, és élt is a lehetőséggel. Az egyik legjobb képességű női lakónk viszont nem akar kiköltözni, mert neki jó ott, ahol van, és valószínűleg tart a változástól. Nagyon ügyes a kerti munkában, kézművességben, de főzésről hallani sem akar. Sokat segít a munkatársaknak is, de még egy kávé sem hajlandó megfőzni. Mikor megtudta, hogy majd magának kell főznie, attól kezdve nem akar lakóotthonba menni. Az ilyen helyzeteket kezelni

kell. Elmondhatom, hogy nem volt senki, aki a lakóotthonban úgy reagált, ahogy mi vártuk. Akiről azt hittük, hogy nem fog beilleszkedni, könnyen indította újra az életét, akiről meg azt gondoltuk, hogy nem okoz neki gondot, annál pár hónap múlva előjöttek a problémák. Az első két hónap nagyon könnyű volt, fölmérték a lehetőségeket, és akkor derült ki, hogy ő nem így szeretné, nem úgy szeretné.

– **Mit lehet tenni, ha valakinek ez nem felel meg? Aki családból kerül lakóotthonba, legfeljebb visszamegy. Innen hová mehet?**

– Ez olyan kérdés, amelyet különféle fórumokon boncolgatunk, és általában a véleményem miatt leszdedik rólam a keresztvizet. Tegyük fel: van egy jó állapotban levő lakó az intézményben, és a nagy közösségben szenved. Minimális segítségre van szüksége, nem igényel huszonnégy órás felügyeletet. Most. De mi van, ha romlani kezd az állapota, ahogy az életkorral bármelyikünknek? Náluk a leépülés sokkal gyorsabban bekövetkezik. Ezért van az egyetemes tervezés, hogy ha valaki 15 évig gond nélkül él a lakóotthonban, de agyérögcs következtében ágyhoz kötötté válik, akkor mi valószínűleg tudunk majd olyan szobát biztosítani neki, ahol ilyen állapotban is ellehet. De a nagy intézetbe, saját intézményünkön belül, nincs visszaút. Csak máshová való áthelyezéssel, de az nem szerencsés.

– **Az a tendencia, hogy minden intézményt ki kell váltani lakóotthonnal. Az ekecsi mintaintézmény, de az országban levő többivel mi van?**

– Én egy emberi léptékű, jól működő intézményt szeretnék, semmiképp sem szeretném, ha minta- és kirakatintézmény lennénk. Kicsit büszke vagyok rá, hogy nem vagyunk kirakat. Nem azért csinálom, hogy meg tudjam mutatni, hogy van kerámiaműhelyünk, hanem az a cél, hogy tízen dolgozzanak benne. Jártam más országokban, olyan intézményekben, ahol minden feltétel tökéletesen adott volt, de nem foglalkoznak a lakóval. Így nincs értelme. Annak van értelme, hogy emberi módon tudjanak élni. Azt viszont bátran kijelenthetem, hogy Nagyszombat megyében jó állapotban vannak az intézmények, az emberi tényezőt és a fizikai környezetet illetően egyaránt.

– **A pályázatnak köszönhetően megyénként egy intézmény alakul át. Nem az összeset kellene átalakítani?**

– A koncepció szerint igen. Szlovákia elfogadta, hogy támogatja a kiváltási folyamatot. Létrejön pár intézmény, megyénként egy-egy, a többiben pedig remélhetően megpróbálják humanizálni az életkörülményeket. Nagyszombat megyében nagyon sok beruházás történt. 160 férőhelyes intézmény a legnagyobb. Keleten vannak ennél nagyobbak, a lakók köre és a dolgozók köre is más. Nem tudom elképzelni, hogy egy 200 fős intézményt 6 fős lakóotthonokra lebontanának.



Šelmeci József
Nagy Melinda
nővérkével

– Más országokban ez hogyan zajlik?

– Nálunk ugye azt az alapelvet követjük, hogy keresünk egy intézményt, amely megfelel a kiírásnak, és a nagy épület helyett hatfős otthonokat hozunk létre. Romániában 300 fölötti létszámú intézetek vannak. Ötvenfős egységekre bontották le őket, és ez náluk óriási előrelépés. Magyarországon sok kastély van az országhatár közelében. Ott meg arra törekednek, hogy a kiválasztott 300-ból kivesszenek egy lakóegységet, 70-80 embert, és kitagolják kisebb településekre. Esetleg az intézményen belül úgy, hogy a parkjában hoznak létre lakóotthont, vagy ugyanazon a településen, és megmarad a kapcsolat a régi intézménnyel. Csehországban Vysočina megyével vagyunk kapcsolatban, ott szinte minden intézményt kitagoltak. Ők lakásokat vásároltak, és volt olyan intézmény, amelynek lakói 11 településen szóródtak szét. Ezeket az uniós ajánlásokat minden ország másképp értelmezi, és próbálja a maga viszonyaihoz alakítani. Ami viszont nagyon fontos volna az egész folyamatban, és erre egyik ország sincs fölkészülve:

a lakók foglalkoztatása. Nem elég lakniuk valahol, munkát is kell nekik adni. Ha kiviszem a lakóotthonba, de a napi tevékenységen nem változtatok, és a szobájához lesz kötve, akkor gyakorlatilag mindegy, hogy az a szoba hol van. Ezért modellezzük azt, hogy kiviszük a lakókat. A következő lényeges dolog, hogy a településen legyenek szolgáltatások, amelyeket igénybe vehetnek. Az intézménybe bejön a fodrász. Kitagoláskor fordított a helyzet: lakom valahol, és elmegyek fodrászhoz. Ezt nehezen fogadja el a település közössége, a dolgozónak is, meg a lakónak is furcsa. Rendelünk kulturális műsort, bevisszük az intézménybe. Nem kell. Van színházi előadás a faluban, elmegyünk rá. Szerencsére több a pozitív tapasztalatunk, mint a negatív, de megküzdöttünk vele itt is. Már elég jól elfogadnak bennünket a faluban, a lakóink is elég jól be tudtak illeszkedni. Ismerik azt a 10-15 embert, aki kijár a faluba. Nyilván ennek is megvannak a veszélyei: elütheti az autó, betévedhet a kocsmába, de dolgozunk ezen. Neki kell elmennie üzletbe, postára, orvoshoz. Csak legyen a településen szolgáltatás. Olyan helyre nem szabad lakóotthont tenni, ahol hiányoznak a szolgáltatások, mert akkor az egésznek nem sok értelme van. Itt három templom és két nyugdíjasklub van. A nyugdíjasok közösségformáló erőt képeznek. Rendezvényeiken befogadják a mieinket, vagy ők eljönnek hozzánk. Az egyházak képviselőivel is nagyon jól együttműködünk. Ha ez nincs, akkor a kitagolás nem is olyan rózsás, mint ahogy az első hallásra tűnik. Tehát nem elég lakniuk valahol, munkát is kell adni nekik, és szükség van a befogadó közösségre.

Tóth Erika

Szeretethíd Hetényen

Júniusban Hetényen tartotta meg Szeretethíd nevű alkalmat a madari székhelyű Kicsi Szív csoport. A nonprofit szervezet az egészségükben akadályozott személyek fejlesztésére és integrációjára jött létre öt évvel ezelőtt.

„Minden évben bekapcsolódunk a Kárpát-medencei református önkéntes napok, a Szeretethíd rendezvényébe, mivel bennünket az egészségükben bármilyen módon akadályozott gyermeket nevelő családok iránti szeretet, a segítségnyújtás és a biztonságérzet megteremtése motivál” – mondta a csoport alapítója és egyik vezetője, Molnár Anna.

Miért éppen Hetényt választották idén a Szeretethíd helyszínéül? Azért, mert a csoport másik vezetője, Lami Alexandra jelenleg beosztott lelkészként a hetényi református egyházközségben szolgál. Az egyházközség vezetősége, a Palcsó Attila, Écsi Gyöngyi lelkész házaspár, valamint Kocsis Sándor gondnok nagy örömmel fogadta a kezde-

ményezést. Rendbe tették és kitakarították a tavaly kívül-belül teljesen felújított 225 éves református templomot. Ezt szeretetvendégség követte a gyülekezeti házban. Az imádság, igeolvasás mellett közös éneklésre, kötetlen beszélgetésekre is lehetőség nyílt.

A csoportnak jelenleg tíz aktív tagja van. Madaron, a község háza tanácstermében hetente egyszer találkoznak. A helyiek mellett marcelházi tagjaik is vannak, az ő utaztatásukat a vezetők végzik. Két önkéntes, Szabó Eszter pedagógus és Rysavý Aranka szociális munkás is foglalkozik velük. Terveik között van egy önálló helyiség kialakítása a foglalkozások számára, továbbá támogatás szerzése, pl. pályázatok útján, mivel minden tevékenységük és az utaztatás finanszírozása is saját forrásból történik. Ezáltal lehetővé válna a tevékenység kiszélesítése, és így a tagság is bővíthetne.

L. A.

Jótekonysági koncert Andráskáért

A nagyfödemesi Konrádko Polgári Társulás szervezésében június 10-én Galántán a neogótikus kastély udvarán jótekonysági koncert volt, melynek bevételét a galántai Póda Andráska javára ajánlották fel.

Slezák Erika, a társulás elnöke miután üdvözölte a megjelenteket, röviden bemutatta a szervezetet. Elmondta, hogy felkarolják járásunkban az autizmussal élő személyeket, a fogyatékossggal élőket és hozzátartozóikat. A gyermekeknek rendszeres fejlesztést szeretnének biztosítani, a szülőknek pedig tréningeket tartanak. A szülői klub tagjai havonta egyszer találkoznak. A legaktívabb szülők a koncerten is jelen voltak, és segítettek a lebonyolításában. A Konrádko társulás sikerrel vett részt a Nyugat-szlovákiai Villamosművek Alapítványa és a Fogyatékossggal Élőket Segítő Szövetség (APPA) által kiírt Távolítsuk el az akadályokat című pályázaton, s ennek köszönhetően tudta megszervezni a jótekonysági műsort.

A tíz hónapos Póda Andráska egy nagyon ritka súlyos fejlődési rendellenességgel született. A szülők rendszeresen járnak vele Magyarországra, ahol a Dévény-módszerrel kezelik. Az orvosok szerint műtétek sorozatára lesz szükség, mivel azonban a külföldi kezelést a biztosító nem téríti, a jótekonysági koncert megszervezésével és annak bevételével szeretnénk volna segíteni a kislány szüleinek.

A kastély udvarán elhelyezett kis kuckókban találkozhattunk Dercsi Adrianna mandalafestővel. Az alkotásokat meg is lehetett vásárolni, s az értük kapott összeg természetesen Andráskáé lett. A kicsiket és nagyokat a járnosházi Napraforgó női klub tagjai arcfestéssel várták.

A közönség az anyagi támogatással, a szereplők ingyenes fellépésükkel járultak hozzá Andráska gyógykezeléséhez. A sztárvendégek között volt Szeredy Krisztina, Kosáry Judit, Kollár Katalin és id. Derzsi György. Kosáry Judit elénekelt többek között a Szeretném, ha minden álmom valósággá válna c. dalt. Ezzel sokunk szemébe



Andráska szüleinek és Slezák Erikával

könnyeiket csalt, és bizony gondoltuk is, hogy a szülők álma, a GYÓGYULÁS váljon valósággá!

Meg kell említenem a többi fellépőt is, akik szintén ingyen vállalták a szereplést: Bózsing Katalin, Csemez Anikó, Fitos Péter, Križan Erika, Slezák Erika, Valaskó Péter, Varga Evelin, Winkler Ingrid és Katka Samiyah Szalay hastáncos.

A belépő tetszés szerinti volt, 1753,57 euró gyűlt össze. (Az adomány célirányos felhasználását a nyilvános gyűjtést lebonyolító, a Fogyatékossggal Élőket Támogató Szövetség – honlapja: www.appa.sk – felügyeli; a szerk.) A rendezvény védnöke Kovács Tamás (Tomi Kid) volt.

Köszönjük a nagyfödemesi önkéntes tűzoltóknak, hogy vállalták a szolgálatot a műsor előtt és alatt. Köszönet illeti a nagyfödemesi Sercel Krisztiánt, aki a technikai részt díjmentesen biztosította. Köszönet továbbá a szervezőknek, a fellépőknek és mindenkinek, aki részese volt ennek a szép rendezvénynek.

Aki pedig szeretné támogatni Andráskát a gyógyulásában, a következő számlaszámra utalhat pénzt: IBAN: SK 1375000000004024988234.

Köszönjük a szülők nevében is.

Krizsanné Kajos Irén, Nagyfödemes

Meghívó

A Konrádko Polgári Társulás 2018. szeptember 22-ére **Kék felvonulás** címmel szakmai napot szervez, melynek témája az autizmus. Helyszíne és időpontja: galántai népművelési központ, 9.30–15 óra. Szakelőadó **Árnics Katalin** gyógypedagógiai tanár, pszichopedagógus Győrből. További előadók: **Fekete Gy. Viktor** vlogger, tapasztalati szakértő, Asperger-szindrómás autista és **Oravecz Lizanka** vlogger, autizmussal élő tapasztalati szakértő, gyógypedagógus-hallgató; utóbbiak megmutatják, milyen a világ egy autista szemével, milyen problémákkal kell szembesülniük nap mint nap, s milyen megküzdési stratégiákkal képesek megoldani a felmerülő nehézségeket. A rendezvényen bemutatják Oravecz Lizanka – Orosz Ildikó: Lizanka. Egy autista lány története a bezártságtól a teljes élet felé című könyvét is, és lehetőség lesz kötetlen beszélgetésre.

A részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Regisztrálni a www.konradko.wbl.sk honlapon lehet 2018. szept. 20-áig. A résztvevők számára büfébédet biztosítanak a szervezők. További információ: Slezák Erika, tel.: 0903/261499, e-mail: konradko3.oz@gmail.com.

Az első modern festő – Francisco Goya

Mit tudhat az átlagember a 190 évvel ezelőtt elhunyt Francisco Goyáról? Azt biztosan nem, hogy a spanyol festő suhanc korától kezdve – a képzőművészeti érdeklődésén túl – kimondottan kalandos és túlságosan veszélyes életet élt. A bikaviadalokról sem jut eszünkbe, hogy egykor ő is mint torreador mérette meg magát a spanyol arénákban. Ha valaki Rómában jár, és rászánja magát, hogy megmássza a Szent Péter-bazilika kupoláját, megtalálhatja rajta belevésve az aláírást, mert fogadásból ott is megfordult. Ugye ezek a történetek egytől egyig forгатókönyvért kiáltanak?! És mégsem ezekről a ka-



landokról szólnak a művész életéről készült filmek. De még a közelmúltban elhunyt Miloš Forman jegyezte Goya kísértetei c. alkotás sem. Mert a festő, aki kiváló grafikus is volt, és akiből az 1793-ban bekövetkezett hallásvesztése hatalmas víziókat váltott ki, amelyeket igyekezett magából a vászonra átvarázsolni vagy éppen papírra vetni, sokkal tragikusabb sorsú ember volt, mint hogy kalandorként tekintsünk rá. Pedig még azt is elmondhatjuk róla, hogy eleinte ő sem volt próféta a saját hazájában. Itáliába kellett mennie, hogy felfedezzék tehetségét, de amikor hazatért, már ott is meghajoltak a zsenialitása előtt. 1799-ben udvari festővé nevezték ki.

Térjünk ki most a betegségére is, mert lényegesen befolyásolta művészetét. 1793 tavaszán titokzatos kór támadta meg, a következménye az lett, hogy teljesen elvesztette hallását. Olyan betegség lehetett, amelynek tünetei látás- és halláskárosodás, valamint egyensúlyzavar voltak. Ezt az orvosok később különbözőképpen próbálták magyarázni; a legújabb amerikai kutatások szerint a festő valószínűleg a Susac-szindróma nevű ritka autoimmun betegségben szenvedett. Ilyenkor az immunrendszer az agyban, a retinában és a belső fülben levő kis ereket támadja meg. A tünetek és következmények fejfájás, pszichiátriai problémák, akár látásvesztés, egyensúlyzavar és halláskárosodás lehetnek. A kutatók szerint azonban a rendelkezésre álló adatok alapján nem készíthető végső diagnózis, csak találgathatunk. Betegsége miatt a

műtörténészek szerint Goya festményeinek, rézkarainak karaktere és színe lényegesen megváltozott. Derűs képek helyett komor hangulatú munkák kerültek ki a keze alól. A modelleket eltorzította, művein különféle szörnyek jelentek meg, de szerencséjére a király továbbra is pártolta őt.

Életműve csupa remekműből áll, mégis a legismertebb képe a Meztelen Maja. Minden bizonnyal azért, mert a festményt különféle titkok, pletykák lengik körül. A legtöbbször hallott történet az, hogy a modellje nem más, mint a befolyásos Alba hercegnő, aki 1797 és 1800 között, tehát amikor a kép készült, a festő kedvese volt. Művé-

szettörténészek vitatkoznak azon, hogy van-e alapja a felvázolt történetnek, vagy nincs. Legtöbbször nem tartja valószínűnek a kapcsolatot, mert a festő alacsony származása ezt nem engedhette meg, ráadásul akkorra, amikor a kép készült, már elhatalmasodott rajta a halláskárosodás. De találunk olyan komoly munkákat is, amelyek valószínűsítik, hogy a románc már csak azért is igaz volt, mert a hercegnő szerette felbosszantani a királyi udvart, s ahhoz kétség sem fér, hogy a művész beleszeretett a hercegnőbe. Felhívják a figyelmet arra, hogy a kép Goya stílusától eltérően szokatlanul puha ecsetvonásokkal készült, s az egész gyöngyházra emlékeztet. Sokan úgy vélik, hogy az ágyban fekvő meztelen nő nem is fekszik, hanem 1-2 cm-rel az ágy felett lebeg, sőt keblei sem felelnek meg anatómiailag a valóságnak. Goya barátai látván a kész képet és ismerve a spanyol inkvizíciónak a meztelen test ábrázolását illető álláspontját, arra kérték a festőt, hogy öltöztesse fel a modelljét. Ő ezt megtagadta, inkább megfestette a Felöltözött Maja c. képet. Később az inkvizíció bizony nemcsak érdeklődött, hanem el is kobozta mindkét festményt, és Goyának idős korában el is kellett hagynia Spanyolországot. Bordeaux-ban telepedett le, ott élt egészen 82 éves korában bekövetkezett haláláig.

Mindkét említett alkotás a madridi Pradóban látható.

Melaj Erzsébet

Elmondanám, ha érdekel

Itt vannak közöttünk, de mi nem vesszük észre őket, nem akarunk tudomást szerezni róluk, pedig itt vannak, itt vannak közöttünk, észrevétel nélkül a maguk kis életével elfoglalva, talán nem is tudva azt, mi is van velük, mert ők mindig csak ilyenek voltak, kicsi koruk óta, vagy sorsuk később érte őket utol. Baleset következte, de az is lehet, hogy csak úgy, egyik napról a másikra dőlt össze egy szeretett világ, s jött helyette egy másik. Egy olyan, ahol ugyancsak vannak, immár kerekesszékekben ülve... De az is lehet, hogy külső jelek nélkül ugyan, de gondolataik leegyszerűsödtek, az emlékek ugyan meg maradtak, de egyre ködösebbek, és az új dolgok csupán azt a pillanatot jelentik, ami most van: süt a nap, ebéldíó van, egy ismeretlen ember érkezett valahonnan...

Még a nyolcvanas években „száguldó” fotóriporterként, úgymond, kötelező rendszerességgel megfordultunk fogyatékosággal élők, idős emberek intézetében. Kimondhatom? Rutinszerűen, felületesen letudott riportok voltak ezek. Keveset tudtunk, tudhat-

tunk meg ezekről az emberekről, mert a társadalom nem akart tudomást szerezni róluk. Már akkor, távozásunkkor nehéz percekkel éltem át. Sajnálatba torkolt érzéseimet nehezen tudtam rendezni, de a további, mindennapi feladatok elterelték róluk a figyelmemet.

Három évtizedet ugorva az időben: immár nyugdíjasként megnéztem egy kiállítást a szobi Börzsöny Múzeumban. Az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthon lakói mutatkoztak be képzőművészeti alkotásaikkal. Lenyűgöző képek, tárgyak, papírra vetett gondolatok mélyen bevésődtek lelkembe. Éreztem, valami történni fog. Úgy is volt.

Hamarosan Szalai Zsuzsa igazgató irodájában találtam magamat, akit arra kértem, hogy fotózhassak az otthonban. Elmondtam részletesen elképzelésemet. Éreztem segítő szándékát, kedvességét, és biztatásnak vettem szavait – ne gondoljam ám, hogy ez egy siralomház, itt vidám, normális élet zajlik...

Összesen huszonegy napot töltöttem a lakók között azóta. Hihetetlen,

M. Nagy László fotóriporter. Fényképsorozatot készített a szlovákiai magyar írókról. Munkáival több egyéni és csoportos kiállításon szerepelt. Fényképeivel, diaporámaival számos díjat nyert. A Kék pillangó című, az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Szeretetotthon lakóinak mindennapi életét bemutató alkotásával 2015-ben Budapesten a Magyar Speciális Mozgóképek Egyesület filmszemléjén a legjobb operatőrnek járó Speciális Különdíjban részesült. Az otthon egyik lakójáról, a verseket író Neumayer Zsuzsáról készített Élettér című portréja 2016-ban közönségszíjas lett a filmszemlén.

kedves élményekben volt részem. Hamarosan összebarátkoztunk, kimondom: megszerettük egymást, és ami nagyon fontos részemről, a sajnálatot felváltotta a szeretet...

Látogatásaim hozadéka: három diaporáma – azaz rövidfilm –, ezeket rendszeresen bemutatom a megtisztelő érdeklődőknek. A Szent Erzsébet Otthonban a lakók, gondozók, csa-



A legapróbb siker is felemelő



Tánc keréken

látogatók, támogatók is megnézték. Rajtuk kívül nagyon sok helyen, például az Operettszínház nézői is megtapsolták alkotásomat. Nemrég Köbölkúton az iskolában, Gútán a városháza üléstermében, valamint a muzs-lai könyvtárban vetítettem. Pár hete Balatonbogláron a Kárpát-medence református gyülekezeteinek találkozóján mutatkoztam be kisfilmjeimmel. Ne vegyék ezt reklámnak. Szándékom csak egy lehet: megismerni ezeket az embereket, akik ugyanúgy ragaszkodnak az életükhöz, mint minden más ember. Lehet, hogy kegyetlenül hangzik, de kimondom: ők talán még boldogok is tudnak lenni, mert nem értik teljes mértékben gyönyörű világunk örültségeit, mentesek a sok pizsoktól, amely ránk zúdul nap mint nap. És még valami: senki sem lehet biztos abban, hogy holnap nem jut az ő sorsukra, mint ahogy egy leendő édesanya sem lehet bizonyos abban, hogy egészséges gyermeknek ad életet...

Ui.: Neumayer Zsuzsa több mint harminc éve az ipolytölgyesi otthon lakója, verseket ír. Két kötete jelent meg eddig. Akár kötelező olvasmány lehetne mindannyiunk számára! Két rövidke versével köszönöm a figyelmet.

Fázom
Fázom, mert szeretetre vágyom.
Fázom, mert melegségre vágyom.
Fázom, testem-lelkem fázik.
Mert egyedül a Te szeretetedre vágyik.

Sajnálsz
A sajnálatból nem kérek,
Ha szeretni nem tudsz.
Sajnálattól meg nem élek.
Akkor jobb, ha tőlem messzire futsz.

M. Nagy László

A szerző felvételei az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthonban készültek.



Krisztina, a tündér

No comment



A tekintet szívet szaggató...



Az érzelmi intelligenciáról

A minap az intelligencia szóra kerestem rá a Google keresőjében, és meglepetésemre rögtön az első találat az intelligencia tíz típusát sorolta fel, a pénzügyitől (ez nyilván a bankároknak jön jól) a szexuálisig (ez pedig mindenkinek). A legismertebb típus az értelmi képességeket helyezi el egy skálán, nemzetközi jele pedig IQ. Azt azonban már kevesebben tudják, hogy létezik érzelmi intelligencia is. (Milyen kifejező is a magyar nyelv, hogy az érzelem és az értelem szavunk között mindössze egy betű a különbség, ezzel is jelezve, hogy a két fogalom összetartozik. Akkor lesz teljes a harmónia, ha ki egészítik egymást.)

Leegyszerűsítve: az értelem érzelem nélkül csak félkarú óriás, ugyanígy az érzelem értelem nélkül. Az interneten, a cikkhez gyűjtve az anyagot bukkantam rá egy leírásra, amelyben egy betegnek az esetét ismerteti kezelőorvosa. A páciensnek az átlagosnál magasabb volt az IQ-ja, ám egy baleset következtében megsérült agyának az a területe, amely az érzelmekért felelős, és így képtelen volt döntéseket hozni. Ugyanis döntéseink nemcsak racionálisak, hanem érzelmi elköteleződést is megkívánnak.

A történetet olvasva nekem mindjárt egyes indián törzseknek az az elképzelése jutott eszembe,

hogy a gondolatok helye nem is az agyban, hanem a szívben van. Mert jól csak a szívével lát az ember; ami fontos, az a szemnek láthatatlan – mondja a kis herceg gyerekkorunk felejthetetlen olvasmányában, amelyhez életünk során újra és újra visszatérünk, hogy bölcsességet merítsünk belőle.

És valóban. Vannak vélemények, melyek szerint az életben az érzelmi intelligencia – nemzetközi jele EQ – fontosabb, mint az értelmi. Mert az ember mégiscsak társas lény, társadalomban él, ahol pillanatonként kerülhet olyan helyzetbe, amelyben mások vagy a saját érzéseit kell kezelnie. Ezért tudnak sikeresek lenni azok, akik jó emberismerők, szót értenek embertársaikkal, könnyedén kötnek kapcsolatokat. És most nem kell bonyolult dolgokra gondolni. Semmi hókuszpókusz. Gyakran elég annyi is, hogy csak rámosolygunk a másikra.

Régebben, mikor rendszeresen jártam Pöstyénbe, az volt az ismerkedési trükköm, hogy az első nap mindenkire rámosolyogtam, aki szembejött. A legtöbben visszamosolyogtak, és a következő alkalommal már ők köszöntek előre. Én azóta tudom, hogy a mosolynak igenis van hatalma. Nemhiába mondja az amerikai, hogy keep smiling, azaz mosolyogj mindenki-re!



Ez a rövid eszmefuttatás azonban az érzelmi intelligenciáról akart szólni. A mai világ, sajnos, olyan, hogy nem „cool”, nem menő dolog kimutatni az érzelmeinket, mert rettegünk attól, hogy ellenünk fordíthatják. Már az iskolában is lenézik és gyengének tartják azokat a gyerekeket, akik kimutatják érzéseiket. Ezért aztán egy életre megtanulják elnyomni, titkolni, mint valami szégyellni való dolgot. Pszichiáterek a megmondható, hogy mennyi pszichés betegség forrása lesz ez a későbbiekben. Ám ami még nagyobb baj: így egy rideg világot teremtünk magunknak, ahol csupa kedvetlen, befelé forduló ember jár-ke, aki nem törődik a másik emberrel.

Nem lehet mindenkinek 140 az IQ-ja, de ha nyitottak vagyunk, és próbálunk empátiával közeledni embertársainkhoz, máris tettünk valamit azért, hogy jobb hely legyen a világ.

Sztakó Zsolt

Megrendelőlap

Megrendelem a **Carissimi** című **ingyenes folyóiratot** példányban az alábbi címre:

NÉV/INTÉZMÉNY: _____

CÍM: _____

Telefon: _____

Dátum: _____

Aláírás: _____

A megrendelést a következő címek egyikére kérjük:

Levélcímünk: **Carissimi, Bučinová 14, 821 07 Bratislava**. E-mail: **carissimi.lap@gmail.com**.

Köszönettel fogadjuk, ha támogatják lapunkat. Kedvezményezett (návoz úctu): Carissimi n. f.

Számlaszám (č. účtu): 5345665/5200, variab. symbol: 1111,
IBAN: SK95 5200 0000 0000 05345665, BIC/SWIFT: OTPV SK BX.

Magyar–szlovák, szlovák–magyar szótár

befizetések, járulékok – odvody
 deinstitutionalizáció, intézménytelenítés – deinstitucionalizácia
 ellátatlan gyermek – nezaopatrené dieťa
 emelőkengyel – závesný popruh
 érzelmi intelligencia (EQ) – emocionálna inteligencia (EQ)
 ferde síkban mozgó lépcsőlift – šikmá schodisková plošina
 Fogytékossággal Élőket Támogató Szövetség –
 Asociácia pomoci postihnutým
 függőleges személyemelő – zvislá zdvíhacia plošina
 gondozási díj – peňažný príspevok na opatrovanie
 gyógypedagógia / gyógyító pedagógia – liečebná pedagogika
 intelligenciahányados (IQ) – inteligenčný kvocient (IQ)
 intézménytelenítés, deinstitutionalizáció – deinstitucionalizácia
 járulékok, befizetések – odvody
 korlátlift – stoličkový (schodiskový) výťah
 közösség – komunita
 látássérültek pedagógiája – pedagogika zrakovo postihnutých (tyflopédia)
 lépcsőjáró – schodolez
 létminimum – životné minimum
 medencelift – bazénový zdvihák
 megváltozott munkaképesség – zmenená pracovná schopnosť
 mennyezeti emelő – stropný zdvihák
 olvasótelevízió – televízna čítacia lupa
 speciális pedagógia – špeciálna pedagogika
 (a) súlyos egészségkárosodás pénzbeli kompenzálásáról szóló törvény – Zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia
 (a) szociális biztosítási törvény – Zákon o sociálnom poistení
 szociális szolgáltatás – sociálna služba
 szolgálati nyugdíj – výsluhový dôchodok
 tartós elhelyezést biztosító szociális intézet – domov sociálnych služieb s celoročným pobytom
 Technikai és Informatikai Szolgáltató Központ – Centrum technických a informačných služieb (CETIS)
 Vakok és Gyengénlátók Szlovákiai Uniója – Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS)

Asociácia pomoci postihnutým – Fogytékossággal Élőket Támogató Szövetség
 bazénový zdvihák – medencelift
 Centrum technických a informačných služieb (CETIS) – Technikai és Informatikai Szolgáltató Központ
 deinstitucionalizácia – intézménytelenítés, deinstitutionalizáció
 domov sociálnych služieb s celoročným pobytom – tartós elhelyezést biztosító szociális intézet
 emocionálna inteligencia (EQ) – érzelmi intelligencia (EQ)
 inteligenčný kvocient (IQ) – intelligenciahányados (IQ)
 komunita – közösség
 liečebná pedagogika – gyógypedagógia / gyógyító pedagógia
 nezaopatrené dieťa – ellátatlan gyermek
 odvody – járulékok, befizetések
 pedagogika zrakovo postihnutých (tyflopédia) – látássérültek pedagógiája
 peňažný príspevok na opatrovanie – gondozási díj
 schodolez – lépcsőjáró
 sociálna služba – szociális szolgáltatás
 stoličkový (schodiskový) výťah – korlátlift
 stropný zdvihák – mennyezeti emelő
 šikmá schodisková plošina – ferde síkban mozgó lépcsőlift
 speciálna pedagogika – speciális pedagógia
 televízna čítacia lupa – olvasótelevízió
 Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) – Vakok és Gyengénlátók Szlovákiai Uniója
 výsluhový dôchodok – szolgálati nyugdíj
 Zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia – a súlyos egészségkárosodás pénzbeli kompenzálásáról szóló törvény
 Zákon o sociálnom poistení – a szociális biztosítási törvény
 závesný popruh – emelőkengyel
 zmenená pracovná schopnosť – megváltozott munkaképesség
 zvislé zdvíhacie plošiny – függőleges személyemelő
 životné minimum – létminimum

Támogatóink:

Kisebbségi Kulturális Alap

(Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.)

Kiadványunk a KCSSZ és a Carissimi Nonprofit Alap együttműködésével jelent meg.

Vöröskereszt, Sárosfa



SP OMEGA ferde síkban mozgó lépcsőlift

- ✓ Felszereléséhez nincs szükség épületátalakításra
- ✓ Több szinten is kialakítható megálló
- ✓ Irányítása távirányítóval vagy standard módon
- ✓ A lift a lépcső vonalát követi, helykímélő
- ✓ Gyors felszerelés, gyors megoldás



SA-ALFA korlátlift

- ✓ A vevő igényei szerint méretre gyártva
- ✓ Egyszerű szerkezet
- ✓ A lépcsőn minimális helyet foglal el
- ✓ Rövid gyártási idő
- ✓ Egyszerű karbantartás



GH1 mennyezeti emelő

- ✓ Rendkívül megbízható és biztonságos eszköz
- ✓ Sokféleképpen variálható rendszer
- ✓ Emelőkengyelek széles választéka ülő és fekvő helyzetre, járásgyakorláshoz
- ✓ Egyszerű kezelés és karbantartás
- ✓ Modern design



Gépkocsi átalakítása

- ✓ Megkönnyíti az átülést a kerekesszékből a gépkocsiba, illetve vissza
- ✓ Kerekesszékes személyek szállítása
- ✓ A kerekesszék és az utas rögzítése
- ✓ Kézi irányítás
- ✓ Megoldások minden autótípusra

Amit mások különleges pluszként kínálnak, az nálunk magától értetődő.

Az eszköz árához 95%-os mértékű támogatás vehető igénybe.

- ✓ Ferde síkban mozgó lépcsőliftek
- ✓ Független személyemelő
- ✓ Medenceliftek
- ✓ Lépcsőjárók
- ✓ Mennyezeti emelők
- ✓ Gépkocsi átalakítása
- ✓ Korlátliftek

Az ARES az atipikus igényekre is megoldást kínál

„Az ARES cég sohasem mondja azt, hogy »ez kivitelezhetetlen«, hanem mindig megtalálja a megfelelő megoldást. Hálásak vagyunk, hogy segítettek nekünk a szintkülönbség leküzdésében.“



✓ MÁR TÖBB MINT 20 ÉVE A PIACON ✓ MÉRETRE SZABOTT MEGOLDÁSOK ✓ RUGALMASSÁG